

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal

A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.

Postatakarékpénztári csekkszámla: 43,916.

Egyházkerületi közgyűlést megnyitó imádság.

(Debrecen, 1937 október 27.)

Örökkévaló Isten! Mennyei Édesatyánk!

Tört vándorai a mai élélének, meghajljuk Előtted alázattal a fejünket. Lelkünkön átsuhan bús sóhajlással az elmúlás fájó érzése, mert minden falevél, mely az őszi szélben ágáról reszketve leomlik, példája a mi elmúlásunknak is.

Ezen a világon minden elmúlik. Emberek élete, intézmények sorsa, mind a mulandóságé. Csak Te vagy egyedül az örökkévaló. Létedet múlás nem érinti soha, mert Te örök változatlanságban uralkodol a változó világ felett. Ezért mi törékeny életű emberek, alápergő levelei az élet nagy fájának, csak egyedül Tebenned bízunk, mintahogy bíztak atyáink eleitől fogva.

Abban a bizonytalan létovaságban melyben vívódva vergődik e vajjúdó világ, abban a remény nélkül való szomorúságban, mely a csüggedő lelkekre ráborult, abban a szorongató nyomorúságban, mely szerle az egész világon eláradt, kihez menne az ember, aki útmutatást, szabadulást és vigasztalást keres, ha nem Tehozzád, erős Isten, aki hozzánk való szent szerelmeddel örök időkre kijelentetted minkünk a Te áldott Fiadban, a szentek szentjében, a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Téged keresünk, Hozzád könyörgünk mi is, akiket örizökké tettél sok népek dolgában. Kérünk, közöld velünk Szent Lelked megvilágosító, bölcsékké tevő, útmutató világosságát, hogy a mi tanácskozá-sunkat árassza el jóakaral, bölcsesség, irgalmasság és szeretet, hogy legyjünk mi mindnyájan megtartó szerelmednek, dicsőségednek hű és igaz munkásai.

Jóindulat, békesség, egyetértés és egy célra törekvés vezessék itt lelkünket, és tanácskozásunkból fakadjon áldás az Anyaszentegyházra, áradjon jólét mi édes hazánkra és térjen dicsőség a Te szent nevedre a mi Urunk Jézus Krisztusért kérünk Amen.

A lelkészek adózása.

A „Lelkészegyesület” folyó évi 30—31. számában ifj. Dr. Szabó Aladár írt eszméltető cikket a lelkészek különadóptlékáról, világos okfejtéssel mutatva ki ennek az adónemnek kiáltó igazságtalanságát a lelkészekkel szemben. Cikke az e címen történi adóztatásban megnyilvánuló elv és rendszer ellen emel szót, tehát elvi szinten mozog, én azonban ugyanezen alaphól kiindulva, olyan igazságtalanságokra óhajtok rámutatni pár, egyszerű szóval, amikre a mindennapi élet számtalan példát nyújt. Ezzel az adónemmel kapcsolatban ugyanis több olyan sérelem esik rajtunk, amiknek megszüntetése

kizárólag ránk tartozik s így az ezzel való foglalkozás elsőrendű érdekünk.

A mai élet egyik legnehezebb tudománya a szerteágazó és módfelett bonyolult adózási rendszer ismerete. Még az adóhivatalnokok is csak a közadók egyes ágaiban specialisták. Igazán nem lehet csodálkozni a szegény adófizetőn, ha nem tud eligazodni a sok új nevű adó között s így azon sem, ha úgy egyházaink, mint mi magunk, igen sokszor ki vagyunk szolgáltatva az adóügyi jegyzők kénye-kedvének. Ezzel távolról sem mondom, hogy a jegyzők részéről rosszakaral nyilvánulna meg, csak azt, hogy a sok

más munkával túlterhelt jegyzőtől sem kívánható meg a teljes tájékozottság a közadók minden ágában. Ki ne tapasztalta volna, hogy adóügyi kérdéseire csak hézagos tájékoztatást kapott s azt is úgy, hogy biztos alapot nem talált a jogorvoslathoz?

Minket, lelkészeket közelebről három adónem érdekel. Az első az alkalmazottak kereseti adója. Ez az alap — mondhatnám: a gyökér. A második a különadó, ami a kereseti adónak 100%-os összege. Harmadik a különadóptlék, ami a különadón felül, ismét a kereseti adónak 150%-os összege. Ebből következik, hogy akinek nincs kereseti adója, az nem fizet sem különadót, sem különadóptléket, másszóval: mindezt fizeti a sok gyermekes, református lelkipásztor, ellenben nem fizeti huszonkét szerzetesrendnek egyetlenegy tagja sem, mert a vonatkozó miniszteri rendelet őket mentesítette ez alól. Azt is jó tudnunk, hogy a különadóptléket sem fizeti mindenki, aki kereseti adót fizet, csak azok, akik nem köztisztviselők, tehát — többek között — mi református lelkészek. Bármennyire öröm nekünk, hogy felekezeti tanítóink is köztisztviselőnek számítanak, kénytelenek vagyunk a legigazságtalanabb adózási rendszernek tartani azt, amely azonos jövedelmű állampolgárokat különböző kulcs szerint adóztat meg. Ennek méltánytalanságát érezte meg bizonyára a kormány is, amikor 1932—1937. M. E. szám alatt kiadott rendeletével a magánalkalmazottak különadóját mérsékelve, a 150%-os különadóptléket folyó évi július 1-től kezdődő hatállyal törölte.

Még mindig megvan azonban a kereseti adó s annak 100%-os pótlékolása címén a különadó. Ez a kettő egymással szorosan összefügg. Ha kevesebb az adóalap, kevesebb lesz az arányosan pótlékolt adó is. Minden lelkipásztornak érdeke, hogy kereseti adója kevesebb legyen, helyesebben: pontosan annyi legyen és se kevesebb, se nem több, mint amennyinek fizetésére a vonatkozó rendelkezések szabatos magyarázata szerint köteles.

Mi képezi az alkalmazottak kereseti adójának alapját? Az adóévben élvezett fizetés, napidíj, személyi pótlék, korpótlék, bármi címen járó állandó természetű illetmény s a hivatásszerű foglalkozásból eredő változó természetű járandóságok. A természetben járó illetmények pénzbeli értéke a helyi viszonyoknak megfelelően számítandó ki. (30,000—1927. P. M. rend. 16. § 1. pont.)

Lelkészeknél a változó természetű illetmények közé számítanak: 1. A természetbeni járandóságok (búza, rozs, fa, széna, stb.). 2. Az egyház által szol-

gáltatott kézi, vagy igásmunka értéke, vagy ezeknek készpénzben kifizetett váltásösszege. 3. A stótlak. 4. Az államtól, községtől vagy bármely közalapról nyert illetmény, segély, családi pótlék, stb. (Fenti rend. Utasítás I. fej. 6.)

Ebben világosan benne van, hogy miután tartoznak a lelkészek kereseti adót fizetni: az adóévben ténylegesen élvezett fizetés után. Minden érdekelt lelkészársam eldöntheti, ha érdeklí saját ügye, hogy ténylegesen élvezett fizetése teljesen egyezik-e a díjlevél tételeivel (párber!) s nem írott betűk után fizeti-e a kereseti és különadót?

Az sem lényegtelen dolog, hogy milyen jövedelmek és illetmények után nem tartoznak kereseti adót fizetni a lelkészek? Legelsősorban is tudnunk kell, hogy nem képezi kereseti adó kivetésének alapját a lelkési javadalomhoz tartozó föld haszonélvezetéből nyert jövedelem. (30,000—1927. P. M. 16. § 1. pont. Utasítás 9.) A haszonélvezett föld jövedelme után még akkor sem tartozik kereseti adót fizetni a lelkész, ha a földadót nem ő, hanem az egyház fizeti. (13,965—1926. P. M. rendelet.) Továbbá nem vehető szolgálati illetménynek még házadómentessége dacára sem a lelkész természetbeni lakásának haszonértéke, ha a lelkész benne lakik s az egyház nem más bérelt épületben ad a lelkésznek természetbeni lakást. (30,000—1927. P. M. rend. 16. § 2. p. Utasítás 3. fejezet 2.)

Azt is jó tudni, hogy a káplántartás évi értéke, mint teher, levonható abból a lelkési jövedelemből, ami a kereseti adó megállapításának alapját képezi, ha erre a célra a lelkész nem kap más forrásból akár részben, akár egészben fedezetet. (Utasítás 4. fej.)

Bizonyos vagyok benne, hogy sok lelkipásztor-testvérem fizeti lelkési földjavadalmának hozama és természetbeni lakásának lakbérértéke után a kereseti adót s ennek alapulvételével a különadót, nem is szólva a most eltörölt különadóptlékről. Fizeti, mert mi már hozzászoktunk, hogy sok mindenbe bele kell nyugodnunk. Ha azonban lenne valaki, aki ezek után nem nyugszik meg, már itt szíves figyelmébe ajánlom a jogorvoslat módjait tartalmazó 6000—1927. P. M. számú rendeletet, amiből az is kitűnik, hogy a jogellenesen beszédett közadók visszatérítése öt éven belül kérhető.*

„Adjátok meg azért ami a császáré, a császárnak és ami az Istené, az Istennek!” (Máté 22. 21.)

Kelemen Gyula,
esperes.

* Lásd a 251. oldalon közölt „Sürgös felhívás”-t is!

A Kollégium jubileuma.

Napról-napra közeledik a debreceni Kollégium 700. szemeszterének az évforduló ünnepe. Bizonyára folynak már a készülődések a ritka jubileum méltó megünneplésére. Arról már olvastunk éspedig nagy örömmel, hogy az állam egy millió pengő, Debrecen városa 250 ezer pengő adománnyal nyitották meg a nagy évforduló ünneplését. Bizonyára ott lesznek az ünneplők között a vármegyék, városok, községek éppen úgy, mint az egyházmegyék és egyházközségek, amelyek évszázadokon az öskollégiumból nyerték egyházi és világi vezetőiket.

De legfőképpen ott lesznek és ott is kell lenniök a Kollégium életben levő egykori tanítványainak. Hiszen mi vagyunk azok, akik az Alma Maternek az örökségét magunkkal vittük Nagymagyarország minden tájára s mindnyájan hálával gondolunk vissza az édesanyától nyert szellemi javakra, amelyeknek jellemformáló és nemesítő ereje éppen ezekben a nehéz időkben hatott és működött legjobban. Az öskollégium diákjai a kormányzói székéből a legkisebb falusi parókiáig és iskoláig becsületet szereztek a szétdarabolt hazában, sőt a tengeren túl is

mindenütt a magyar és kálvinista névnek. A debreceni Kollégium tanítványai nem hangos szavú, hanem csendben, következetesen és kitartóan dolgozó, tisztán látó és mélyen gondolkodó emberek, türelmes lelkű meg nem alkuvó, de élő reménységű, minden hitet és nemzetet megbecsülni tudó kálvinisták és magyarok.

Ha még ehhez a kellőleg nem értékelhető szellemi javakhoz hozzávesszük, hogy az öskollégium édesanyjai gondoskodása a tanulók anyagi szükségéire és kiterjedt, annyira, hogy nem akadt senki, aki valamely formában nem élvezte volna az Alma Mater jótéteményét. S hol van az a diák, aki ezt a jótéteményt vissza is fizette?!

Nos itt van a kedvező alkalom. Az öskollégium jubileumán a tanítványoknak meg kell emlékezni a vett jótéteményekről s a hála fejében egy jubi-

leumi alapítványt kell létesíteni, hogy az öskollégium a szegény tanulókkal szemben ezután is, sőt még fokozottabb mértékben tudja éreztetni anyai szeretetének melegét. Ma a tanulás és a taníttatás olyan költséges, hogy kétszeres értéke van minden jótéteménynek a tanulókra és a szülőkre nézve.

A Kollégium volt tanítványai közt bizonyára senki sem lesz, aki hálás szeretettel ne igyekezne leróni valamely formában az Alma Mater iránti tartozását. A Kollégium vezetői szintén tudni fogják a módját, hogy alkalmas időpontban lehetővé tegyék mindnyájunkra nézve ezen szép és nemes kötelességünk teljesíthetését.

Vass Antal,

menekült református lelkész,
a pancsova-belgrádi ref. egyház
volt lelkipásztora.

Visszhang a „Lomtárba velük?” című cikkre.

A visszhang a természet örök törvénye szerint, — rövid folyamatú.

Még a híres tihanyi ekhó is, csak 16 szótagot adott vissza a régi jó világban.

Tehát én is rövid leszek.

Ami az öregekről megírtam, — megírtam.

Sajnálom, hogy Fejszés Endre kedves testvéremnek néhány kellemetlen pillanatot is szereztem.

Csak egyre kérem szeretettel.

Ne igyekezzék keresgetni, hogy ki vagyok, mi vagyok? Öreg-é, fiatal öreg-é, kispap-é, nagypap-é?

Régen letettem volna a tollat, ha a saját egyéni érdekeim keresgetése lett volna a céloim szerény cikkeim megírásánál.

Aki egyéni céljait akarja szolgálni tollával, nem úgy beszél, mint én szoktam.

A protestáns egyház, miként tudjuk és hirdetjük, Isten örök törvényein felépült szent intézmény, biblikus egyház.

S ha ennek az egyháznak intézkedéseiről van szó, nekem, mint lelkipásztornak s szerény közírónak kötelességem a két legnagyobb és legszentebb okmány, a biblia és a természet örök törvényeit hirdetni akár szóval, akár tollal.

Az ifjúságra én nem haragszom. Mint ember-testvéreimet szeretem. S ahol lehet szerény képességeim szerint támogatom.

Én is voltam valamikor jobbsorsért, jövődért küzdő fiatal ember. A sors, az élet, a csodálatos végezt nagynevű öregemberekkel állított valamikor szembe. De inkább választottam a vándorbotot s elmentem idegenajkú emberek közé a kenyeremet keresni, semminthogy felvegyem velük szemben a harcot. Ezt tenni nem engedte hitem, vallási meggyőződése.

Az ötödik parancsolat az örökélet könyvében óriási feltételhez van kötve minden fajra, népre, nemzetre, egyházra, egyénre nézve.

Én egyenesen nemzeti katasztrófát látok ezen törvény figyelmen kívül hagyásában.

Az ilyen súlyos, válságos időkben, ezen ősi bibliai alapelv egyenesen odakívánczik az egyházi lapok hasábjaira.

Magamformájú szerény pennaforogató embernek az ilyen nehéz időkben, kötelességem a kérdés, a kapacitálás azon egyének felé, akik segíteni tudnak.

Sajnálom, hogy néhány sorom a Sárrethen némi kedvetlenséget váltott ki.

De nem baj! Eljön az idő, amikor kedves Fejszés testvérem is belátja, hogy helyesen szoltam.

Hiszen tudom jól, hogy a Sárrethen is buzgósággal éneklik: Megáll az Istennek ígéje! (32. dics.)

Béke velünk!

Baráth Imre.

Amikor néhány pillanatra püspökké lesz az ember.

Volt nekem valamikor egy kedélyes vallás-tanárom.

Amikor jókedve volt, rendesen ezen szavakkal kezdte a hittanórát: Fiúk! Két dologért adjatok halát a gondviselésnek: Először azért, mert fiúk vagytok; másodszer azért, mert reformátusok vagytok.

Ebben a mondásban sok igazság van.

Csak az a baj, hogy fiú-mivoltunk az élet későbbi időszakában temérdek gonddal, felelősséggel jár.

Így például a borotválkozás bajjaival, gyötrelmeivel.

Én például mindig helyes dolognak tartottam szegény, néhai jó elődeinknek, a régebbi református lelkipásztoroknak szakál-viseletét. Annyira, hogy ifjúkoromban feltettem magamban, hogy mihelyt önálló, független ember leszek, szakált fogok növesztetni.

Legelőször is a makói eklézsia adta kezembe az első, független kenyérdarabot. Megválasztott az újtársi templom mellé segédlelkésznek.

Néhány hét múlva, állásom elfoglalása után sutbadobtam a borotvát s lenge szakállal kezdtem forgolódni a jó makói magyarok között.

Egy napon azonban Hős Péter presbiter atyánkfia, fején egy hatalmas bárányborsípkával, a következő szavakkal állt elém: Tiszteletes Uram! Zúg a nép!... — Hát ne „zúgassák!” — válaszoltam komoly ábrázattal.

— Nem mi „zúgattuk”, — mondá Hős Péter —, hanem „zúgattja” őket a Tiszteletes úr ábrázatának minéműsége. Le azzal a szakállal! Mert meg vagyunk ugyan elégedve Tiszteletes úrral, de a szakál minéműsége miatt, kénytelen lesz a presbitérium felmondani.

El is mentem aztán azonnal egyik közeli borbélyműhelybe s tüstént leborotváltattam a szakállamat.

Azóta persze tartózkodom a szakálviseletől.

A borotválkozás azonban, az idő haladtával reám nézve is mindig nehezebbé válik. Annyira, hogy az utóbbi években sokszor csak vázlatosan, jelképesen borotválkozom.

Néha azonban egyik-másik városban időzőe fodrászhoz kell mennem, hogy a kultúrnívót városi polgártársainkkal fenntarthassam.

Igy történt ez, a nyáron is, amikor esperesem Nyírbátorba s a környékbeli falvakba rendelt ki ekléziát látogatni.

Varga Károly a bátori magyarok papja, korán reggel ezen szavakkal zörgetett be hozzám: Bátyám! talán a borbélyhoz mennénk először?!

Jerünk, Öcsém! — válaszoltam.

El is jutottunk aztán a főterre, egyik borbélyműhely elé, ahol is Varga Károly ezen szavakkal ajánlott a műhelyben üldögélő fodrászok figyelmébe: A Nagytiszteletű úr borotválkozni óhajt.

Óhajt az ördög, de hát muszáj! — jutott eszembe a hatalmas tükörtáblák között.

Úgy látszik azonban, hogy Bátorban, dicséretére legyen mondva a környékbeli papoknak, kellő súlya van a „Nagytiszteletű” kifejezésnek, mert Varga Károly szavai után, egyszerre négy alkalmazott ugrott fél helyéről. Az egyik törülközőt hozott; a másik valami nagy tálat szorongatott kezei között; a harmadik leültetett egy nagy tükör elé; a negyedik pedig rettenetes nagy puffogtatás, szijveregetés között fenni kezdte a borotvát.

Én pedig meláztam a nagy tükör előtt.

Mi lesz most? — tűnődtem magamban. — Nem járok-e úgy, mint a cigány, akit amidőn egy rossz borotvával borotvált a borbély, felriadvá a szomszédban erősen vonító kutya hangjától, így kiáltott fel: Júj! júj! tán a kutyát is borotválják?!

Szerencsémre, nem így történt a dolog. Nagyszerű kése volt a bátori borbélynak. Pár pillanat alatt elvégezte a munkát.

Egyik alkalmazott valami fecskendőt vett elő. S aztán hideg vízugarat lövelt ábrázatomra. Majd egy másik segéd valami jóféle nullás lisztet, valami pudert szórt a szemem közé. Annyira, hogy amikor a tükörbe néztem, alig ismertem magamra.

Lám — tűnődtem —, csak egy csipkességélyű fehér zsebkendő kellene a felső zsebembe s aztán úgy néznék ki, mintegy gavallér. Már persze, olyan amilyen gavallér.

De megszólalt bennem a „belső ember” is, az ősi kálvinista vér, amit ki tudja honnét, kitől örököltünk: Nem kell hencegni Nagytiszteletű úr! Aki az Úr szolgálja, legyen egyszerű és aláztatos!

Hynemű érzések, gondolatok között lépdéltem

a parókhíára, ahol már ekkor két jókarban levő úrifogat várt bennünket, hogy eljuttasson a bátor-környéki tanyai iskolák közé.

Szép akácfasorok, erdőrésztetek között haladtunk előre, leszállva egyik-másik tanyai iskola előtt. Nézdégélve, bámulva a remek erdőrészteteket, a legelőkön ténfergő hatalmas gulyákat.

S amíg így szemlélődtünk, egyre-másra haladtak el mellettünk a környékbeli fogatok, szekerek, talyigák.

Egyiken másikon egy-egy élelmes, izraelita atyafit láttam üldögélni, akik közül valamelyik — mert dacára a mai nyilaskeresztes világnak, mindenkinek meg van a maga kedves zsidaja — bekiálthatott a nyirgyulaji eklézia lelkipásztorának: Nagytiszteletű úr! O Méltóságos Püspök Urat ott láttuk direktre a bátori tanyák között. Thessék vigyázni! Jön a kíséretével együtt. Obediére! Oleszolgálja!

S hogy eme kijelentés éppen akkor hangzott el, amikor Bátor környéke a pár nap mulva bekövetkezendő püspöklátogatás komoly, ünnepélyes, izgalmas napjait élte át, — arról én nem tehettem. A felelősség e tekintetben a nyírbátoriak jeles fodrászait terheli, akik belőlem, se szó, se tartomány, egy-kettőre városi kinézésű polgárt formáltak.

Eme ténynek az lett aztán a következménye, hogy délután, amikor a nyirgyulaji egyházat akartuk meglátogatni, a templom előtt parádéba öltözve találtuk a papot, a gondnokot és a presbitereket.

Mi lesz itt? — tépelődtem magamban. Soha, sehol engem még ilyen pompával nem vártak.

Ránézek az én ottani lelkésztestvéremre s látom, hogy szemével mintha célozni akarna valamit... S majd némi kiábrándult érzéssel s bizonyos indulattal megszólal: Ejnye! Hát csak ti vagytok?!

Hát bizony itt, ezen a napon, egy szép üdvözlő beszéd nagy hirtelenséggel felvette a néhai nevet.

Dehát mint az ékesenszólás régebbi szerény, kontármestere, már is láttam lelkiszemeimmel, a levegőben szétiramló eme szavakat: Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! A legmélyebb, a legnagyobb tisztelet és szeretet benső érzelmével állok ezen a helyen!...

A többi szavakat, gondolatokat már nem tudtam megrögzíteni avagy megörökíteni, mert az aether hullámai elragadták lelkiszemeim elől.

Igaz, hogy bennem is felébredt némi gondolat, hogy jó lenne talán bizonyos ideig tartani eme nem várt magassági rekordot, eme álomszerű, szédületes kariert. De hirtelen eszembejutott a köpeniki suszter esete, aki a régi jó békevilágban kapitányi egyenruhába öltözve, végigszalutáltatta egyik hatalmas német kaszárnya tisztikarát és legénységét. S így aztán átérezve a helyzetet, ráleptem a komolyság és őszinteség ösvényére. S mindenféle mosoly és kitörő kacagás nélkül, karonfogva az én kedves barátomat egy teljesen más világba illő témáról kezdtem vele beszélgetni. Míg aztán a kanonika vizitáció masinája elindult az ősi, megszokott vágányokon.

Majd aztán a vizitálás végén felülkerekedett bennem bizonyos ősi, szent érzés. Elődeink s a mai nemzedék végtelen tisztelete, szeretete a kerület élén álló püspök iránt.

Igazságuk van — állapítottam meg — a jó nyíri magyaroknak. Püspökeinket, akik mint villámhárítók

ott állanak a magaslatok csúcsain, akiknek először kell megérezniök a villámterhes fellegek járását-kelését — meg kell becsülni. Hiszen sokszor egyebet sem adhatunk nekik, mint hálás szívünk mélységes érzéseit. Hasonló híradásra én is csak azt tenném, mint a becsületes, jó nyíri magyarok. Kiállnék a kapuba s várnam a püspököt és kíséretét nagy-nagy szeretettel.

Márnapra virradóra azzal az érzéssel távoztam a faluból, hogy bizonyos ismerettel, tapasztalattal újból gyarapodtam.

Ezután, ha valaki azzal a kérdéssel fordul hozzám, hogy milyen állás, tisztesség, a református püspöki állás? — most már őszintén elmondhatom: Hát kérem, pompás, kitűnő állás. Tapasztalatból mondhatom, hogy nagyon tisztességes és nagyon tekintélyes állás. Annnyira, hogy nem csoda, hogy ifjú Timótheusaink már a Kollégium falai között erről a tisztsegről álmódoznak. Dehát Pál apostol is azt mondja: Ha valaki püspökséget kíván, jó dolgot kíván. (1. Tim. 3. 1.)

B. I.

A református gyülekezeti énekvezetés esztétikája.

Írta: Szabó Gyula.

(Folytatás és vége.)

6. Végére érve összefoglaló jellegű elmefuttatásomnak, röviden meg kell még emlíkeznem az éneklést megelőző, ill. az azt előkészítő *orgonajátékról*.

Mit játszzék a kántor az énekek előtt és között az istentisztelet keretében?

A református istentisztelet keretében megzendülő orgonaszó csak vallásos lélek szülte, templomi használatra szánt zenemű lehet! Szerkezetre nézve pedig vagy ú. n. *korárelőjáték*, vagy önálló témájú, de feltétlenül religiosus hangulatú orgona mű legyen.

A legideálisabb liturgikus orgonazene a korárelőjáték volna, már csak azért is, mert ez speciálisan protestáns eredetű és jellegű műfaj. A nagy lipcei kántor, Bach János Sebestyén óta nincs talán egyetlen számottevő zenei nagysága a világnak, aki valamelyik német lutheránus korárelőjátékra volna valamilyen formában korárelőjátékká. A német evangélikus egyházi zene gyöngyszemei ezek a korárelőjátékok, amelyekben olyan gazdag ez az irodalom náluk.

Amilyen gazdagságot és bőséget mutat fel a korárelőjáték-irodalomban a külföldi és a hazai evangélikus egyház, éppen olyan sivárságot és szegénységet látunk e téren nálunk, magyarországi reformátusoknál.

A nálunk olyan sokáig igen helytelenül értelmezett zenei puritánizmus következtében nem alakulhatott ki ú. n. egyházi zene s ennek tudható be, hogy pompás zsolttármelódiáink nem ihlették meg a lutheránus korálokért olyannyira érdeklődő zeneszerzőket.

A magyar református korárelőjáték-irodalom bizony nagyon szegény. Annnyira szegény, hogy ugyszólván minden egyes darabot külön-külön nyilván tudunk tartani. *Szotyori Nagy Károly* Karénekes-könyvének preludiumjai között, majd a régi Ref., ill. *Prot. Zeneközlöny* mellékletein és *Szügyi József* „225 preludium” c. könyvében találkozunk egy-néhánnyal, de ezek száma összesen is alig tesz ki tízet. *Kovács Dezső* „20 preludium” c. műve a legjelentősebb ezen a téren, mert ennek minden darabja korárelőjáték. Az új énekeskönyv dallamaihoz *Tóth Gyula*, jelenleg orosi kántortanító írt terjedelmesebb gyűjteményt, de az igazi szükségletet magában ez sem elégítette ki. Az 1932-ben megjelent *Magyar Református Kántorkönyv* minden énekhez ad előkészítő előjátékokat, 8—10 ütemnyi terjedelemben; ám ezek inkább csak a fő- és a közének között, ill.

a záróének előtt és általában befejező játékokul használhatók. Korárelőjátékok találhatóak még a *Zeneközlöny* havi zenemellékleteiben is. Megemlítendőnek tartom még a *Zeneközlöny* kiadásában és e sorok írójának szerkesztésében éppen a napokban megjelent „25 Korárelőjáték” c. művet, mely különösen a fennálló énekeket előkészítő, hosszabb előjátékokat tartalmaz. Ezzel ki is merítettem a református korárelőjáték-irodalom ismertetését.

Meg kell még mondanom, hogy a református korárelőjáték-irodalom még ma is lassú fejlődésének egyik főoka az, hogy még ma is sok gyülekezetben nincsen orgona s a meglévő orgonák jórésze is egymanuálos, művészietlen hangszer, mely korárelőjáték előadására szinte teljesen alkalmatlan. Ugyanis a korárelőjátékok legnagyobb része polifónikus szólamvezetéssel van szerkesztve s a feldolgozott ének dallamát hol egyik, hol másik szőlamban variálják, tehát legalább kétmanuálos orgona szükséges ezek tökéletes előadásához.

Az önálló témájú, tehát nem valamelyik ismert korál-dallam fölött fantáziáló orgonadarabok kiválasztásánál nagyon vigyázzunk arra, hogy azok ünnepélyesek, vallásos hangulatúak legyenek. Bűnbánati ének, vagy temetési ének előtt nem játszhatunk vidám indulót s nem játszhatunk gyászos hangulatú előjátékokat pl. a CXXXV. zsolttár éneklése előtt.

Arra is igen ügyeljünk, hogy dur-hangnemben lévő ének elé ne játszunk moll-hangnemben írott preludiumot és viszont. Ha mégis így kell csinálnunk, akkor megfelelő, szabályszerű átmenettel hidaljuk át a hengenmi különbséget. Igaz, hogy ez szokott aztán a legnehezebb feladat lenni. Szinte érthetetlen, hogy kántoraink nagy része hadilábon áll az átmenetekkel, pedig ezek abszolút tudása nélkül orgonista-kántori szolgálatot jól ellátni nem is lehet. Mentő körülmény ugyan, hogy a kántorképzők mai rendszere alig ad módot a zeneelmélet megtanulására, de az átmeneteket magánúton, könyvből is jól meg lehet tanulni.

Néhány szót még az orgonázásról. Hogyan szóljon az orgona előjáték játszása és énekvezetés alatt?

A mi református egyházunknak elsősorban jó orgonistákra, nem pedig virtuózokra van szüksége. Igaza van Beethovennek, aki egy helyen ezt mondja: „A virtuóz fölé helyezem azt az orgonistát, ki hangszerének mestere.” Ez a pompás disztinkció sok mindent megmagyaráz. A virtuozitás csak technikai,

kéz ügyességi készség, de mesterének lenni az orgonának, ennél sokkal többet jelent. Jelenti azt, hogy az orgonista az utolsó szögig ismeri az orgonáját, szinte minden egyes sipját; ismeri azok egymáshoz való viszonyát s az orgonát nem akarja összetéveszteni a zongorával, vagy egyéb hangszerekkel, hanem csupán annak tekinti az orgonát, ami. Az ilyen tudja izléssel összeválogatni a különböző sipsorokat, tudja, mikor lehet és szabad a teljes orgonát megszólaltatni, mikor kell finomabb hangsorokat bekapcsolni s tud arra is vigyázni, hogy az éneklés alatt az orgona ne elnyomja, hanem vezesse a gyülekezet énekét; s tudja továbbá, hogy mire való a pedál, hogyan kell játszani az egyes manuálokon, vagy több manuálon is egyszerre stb.

Az ilyen orgonista kezében az orgona valóban a hangszerek királynőjévé magasztosul s csodálatos lelki ajándékok és áldások gazdag forrásává lesz. Kötelessége tehát az egyházaknak, hogy templomaikba művészi orgonákat állítsanak, a kántoroknak pedig kötelességük ezeken a művészi orgonákon úgy játszani, hogy játéku az orgonához és Isten dicsőítéséhez egyaránt alkalmas és méltó legyen!

Sok mindenről szerettem volna még ezzel a témával kapcsolatban szólni, de már így is hosszabbra nyúlt dolgozatom, mint amekkorának e hasábonok helyet kaptam. Ha Isten életemnek kedvez, később kiadandó önálló munkámban e hiányokat is pótolni fogom.

A tiszántúli egyházkerület multjából.

A debreceni főiskola kezdeti szervezete és belső élete.

Írta: S. Szabó József.

(Folytatás.)

A coetus mellett a főiskola másik éltető lelke a rector volt. Feltűnő és szinte egyedülálló a magyar református rectori intézmény nemcsak a hazai, hanem az egyetemes művelődéstörténetben is. A külföldön mindenütt azt látjuk, hogy a tanítói tisztség állandó, legtöbbször egész életre terjedő hivatás, nálunk is ilyen az ág. evangélikusoknál, sőt a XVII. században így fejlődött ki a tanítóóság az erdélyi református iskolákban is, ellenben a magyarországi református főiskolák mintegy száz esztendeig, a particulák pedig azontúl is hosszú ideig a folyton változó rectorátot tartották fenn. Eredeti magyar kultúrjelenség ez, de sajnos, szerencsésnek nem mondható. Eleinte még találunk egyes rectorokat, akik egész életüket a tanításnak szentelték, minők pl. a híres tankönyvíró *Molnár Gergely* Kolozsvárt, *Szikszói Fabricius Balázs* ugyanott és Sárospatakon, s kétségkívül ők is a XVI. században a legnagyobb és legegységesebb hatású és legsikeresebben működő református tanítómesterek. Utánuk már csak 1, 2, 3 évig tanító rectorokat látunk a magyar református iskolákban, melyeket az ifjú rectorok csupán átmeneti állomásnak tekintettek a papságra, vagy pénzszerző helyeknek a külföldi egyetemeken leendő tanulás elősegítésére. Ezt az ideiglenes rectori intézményt az egyházi előjáróság is nemcsak elnézte, hanem még elő is mozdította, mert, mint egyes kánonokban olvashatjuk, abban a véleményben volt, hogy „a rectorok hosszú idővel megröstülnek és az ecclesia jövedelmét in abusum convertálják”,⁸ amiben a kialakult rendszer mellett volt is igazság, mivel a rectorokat, akik nem tartották életpályának hivatásukat, nem sarkalta belső ösztön s buzgóságuk ellankadt. Ezért a tiszántúli egyházkerület 1606. évi szatmári közzsínata azt a határozatot hozta, hogy a rectorok két éven túl ne igazgassák az iskolákat.⁹

Ez az ideiglenes rectori rendszer egészben véve hátrányára volt a magyar református iskoláknak,

⁸ L. a Simándi-féle kánonokat *Mokos Gyula*: A hercegszöllősi kánonok. Budapest, 1901. 89. l.

⁹ *Tóth S.* i. m. 16. l.

így a debreceninek is, melynek rectorai különben azzal magasodnak ki a particulák rectorai közül, hogy míg ezek a főiskola végzett növendékeiből kerültek ki, addig a debreceni főiskola rectorait a külföldi egyetemeken tanult kitűnő ifjakból választották, egyébként ők is 1—2 évig, ritkán tovább, viselték tisztségüket, azután lelkeszi állásra mentek. A rectorok működési idejét — biztos adatok hiányában — nehéz, sőt többnyire lehetetlen pontosan megállapítani. Szorgos tanulmányozás és összevetések után annyit mondhatunk, hogy 1584-től kezdve nem állandóan ugyan, de sokszor tanított két rector Debrecenben, amint erre már multkor cikkemben is rámutattam. Az állandó kettős rectorátot azonban még 1636-tól sem találjuk, amint azt egyes följegyzések után gondolhatnánk,¹⁰ mert még az 1567. évi törvények is csak feltételesen szólnak két rectorról (si ambo fuerint. Leges speciales I. art. II.). A rector a lekipásztörök közbejöttével a városi magistratus választotta és hívta meg, fizetését is a várostól kapta, ami anyagilag függetlenséget biztosított számára a coetustól. A tanulmányok és a tanítás körében azonban nemcsak érintkezési, hanem surlódási pontok is voltak a rector és a coetus között s ezek egyáltalán nem kedveztek a tanár és tanítvány közötti viszonyoknak. Emiatt az 1650-ben Nagyváradon tartott semigeneralis zsinat a főiskola régi törvényeit módosította, kimondván, hogy a deákoknak semmi joguk és törvénykezési hatalmuk (iurisdiction) nincs rectoraik ellenében (I. cikk), s ha a várostól beállított rector tanításával és képzettségével nincsenek megelégedve, távozzanak el az iskolából és másutt keressenek maguknak tudósabb mestert (VI. c.).¹¹ Ebből némi fogalmat alkothatunk magunk-

¹⁰ Ez alapon próbálta összeállítani a tanárok névsorát *Dr. Nagy S.* i. m. 123. skv. l. de, sajnos, sikertelenül, mivel az mai ismereteink mellett lehetetlen.

¹¹ E törvénymódosításról *Balogh Ferenc* emlékezik meg (I. m. 395. l.) Valószínűleg a főiskola vagy egyházkerület levéltárában találta. Az egészben csak az a meglepő, miként módosíthatta a superintendentia a iurisdictionja alá nem tartozó főiskola törvényeit. Az 1650. évi nagyváradai zsinatról *Tóth S.* nem szól az ő könyvében.

nak a coetus túlzott beavatkozásáról a rector személyébe és tanításába. Egyébiránt tanításában a rector teljes szabadságot élvezett. Azt taníthatta, amit jónak talált és úgy, ahogy akarta. Csak azt a kívánalmat olvassuk egyik kánonunkban¹² általában a rektorokra, hogy az egyszer elkezdett leckét egy év alatt fejezzék be. Még az 1657. évi debreceni főiskolai törvény is csak azt írja elő, hogy a rector *belátása szerint* tanítsa azt, ami hasznos, szükséges és hallgatásraméltó (*Leges speciales* I. r. IV. c.). Különösen vonatkozik ez a felsőiskolai oktatásra, mert az alsó fokon már inkább látunk a tanításra nézve közelebbi és határozottabb kívánásokat, noha csak valamennyire is megfelelő, pontos tanterv itt is hiányzott.¹³ A főiskola alsó tagozatait tanító *collaboratorok* — mint már említettük — eleinte ketten voltak, a tanulmányi felügyeletet és ellenőrzést a felső iskolásokat tanító rector gyakorolta felettük.

Ami már közelebből illeti a XVI. századi debreceni felsőiskolai szervezetet és tanítást, e tekintetben mintául *Melanchthont* vették. Az, ami *Molnár Aladár* után nálunk közkeletűvé vált, hogy t. i. református iskoláinkra *Strum János* strassburgi és *Trotzendorf Bálint* goldbergi iskolájának szervezete és rendszere hatott különösbbe, csak pusztán föltevés. Azok közül a magyarországi ifjak közül, akik Sturm iskolájában megfordultak (Belényesi Gergely, Macarius József 1544, Körösi Drugnetius János 1555, Zsámboki (Sambucus) János 1554, Károlyi Gáspár 1560 körül, talán Skaricza Máté 1571, Horváth Stansich Gergely 1580, Krakói Demeter 1588, Szenczi Molnár Albert 1595) csak Krakói Demeter tanított kis ideig Sárospatakon, de mint rendszerező, Horváthot éppen mint erős lutheránust ismerjük, Goldbergben pedig szintén a felvidéki Luther-követő ifjak tanultak. Sturm rendszere „annyiban” mégis hatott később, a XVII. században református iskoláinkra, mert az ő rendszeréből sokat átvettek a palatinatusi (pfalzi, heidelbergi) iskolák, melyeket a magyar reformátusok is követtek. Melanchthon a középkori septem artes liberales fejtegte tovább evangéliumi szelemmel megtöltve. Az alsóbb iskolai fokot (trivium) nála is rhetorikai és dialektikai cursus fejezte be, de már ez is a biblica-theologia szolgálatában állott. A wittenbergi főiskola (Hochschule) reformjáról szóló 1518-ban kiadott munkálatában (De corrigendis adolescentiae studiis) minden tudományt, főként pedig a teológiát a nyelvek és a dialektika alapos tudásán állónak és ezek által folyvást támogatandónak mondja.¹⁴ Az 1546-ban, mikor a wittenbergi főiskolát akadémiai rangra emelték, Melanchthontól készített törvények (*Leges Academiae Wittebergensis*) szerint a rhetorikai és dialektikai cursust a *baccalaureatusi* vizsgálat fejezte be. Ezután jött az akadémia logikai vagy metafizikai tanfolyama, melynek tárgyaiul Melanchthon a következőket jelölte meg: görög nyelv és élet ismerete,

fizika, etika, Aristoteles logikája és politikája, geometria, astronomia Euklides és Ptolomaeus után.¹⁵ Efelől helyezte Melanchthon a filozófiai és theologiai szakot, de nem különválasztva, hanem egybeolvasztva. E szak tárgyai szintén a nyelvek: latin, görög, héber, továbbá a történelem, még az egyháztörténelem is, a jog, fizika, matematika, exegetikai lectiók az ó- és újszövetségből, Augustinus iratainak és a niceai hitvallásnak a fejtegetése. Melanchthon — egyebek közt — először a római levél magyarázatát kezdte meg, mely idővel rendszeres dogmatikává és etikává nőtte ki magát. Azoktól, akik ezeket tanulták, a törvény az egyetemes symbolumra és az ágostai hitvallásra való elkötelezést is megkivánta. E tudományokat Wittenbergben állandóan *három professzor* adta elő, kikhez járult negyediknek a wittenbergi városi lelkész, aki a szentírást magyarázta. Nagy vonásokban ez a Melanchthon akadémiai tanterve és tanrendszere. A középkori scholastica alapján áll Melanchthon csak a reformáció szelleméhez idomította azt, a tanfolyamok idejét és anyagát azonban pontosan ő sem határozta meg. Paedagógiájának tulajdonképpen az a lényege, hogy az ő classicismusnak a szellem képzésére vonatkozó nagy fontosságát felismerve, azt a vallással, a theológiával a legbensőbb kapcsolatba hozta. Az ad fontes elv alapján a bibliának eredeti nyelvein való olvasását és magyarázását kivánta meg. A héber nyelvet egyenesen Isten nyelvének nevezte. A filozófia az ő tanrendszerében csak egyik neve a theológiának, mely annak formális szempontból látja hasznát, de viszont ez teszi azt valódi tudománnyá.¹⁶

Most már nézzük, mennyiben követték Melanchthon rendszerét a magyarországi református főiskolák? Idevonatkozólag *Szombalhi Jánosnál* találunk behatóbb ismertetést,¹⁷ de az is több tekintetben hiányos és szétfolyó. A debreceni 1567. évi *Articuli Maiores* LXV. cikke, melyet előző dolgozatomban idéztem, a tantárgyaknak és tananyagoknak csupán körvonalait tüntette fel. Ilyen nagy vonásokat látunk még az 1629. évi nagyváradi zsinat egy végzésében is, mely különben csak a theológiára előkészítő rhetorikai, poetikai és logikai tanfolyamra vonatkozik: „A rectorok — úgymond — szorgalmasan tanítsanak és pedig — régi szokás szerint (tehát így volt a XVI. században is) — délelőtt először logikát, azután valamely szónokot magyarázzanak, 9 órakor közvizsgát tartsanak, ebéd után valamely poeta magyaráztassék. A kiténőbb iskolákban a jeles görög auctorok is, mint Homeros, Demosthenes, Plutarchos, Isokrates, — Phokylides, Pythagoras magyaráztassanak.”¹⁸ Még ennyit se mond, pusztán nagy vonásokban szól a tanításról a Geleji-Katona-féle kánonok idetartozó cikke (XCIV. és Acta synodi Nationalis Conclusio XXVI.). A tananyagra nézve általában azt adták a kánonok, zsinati végzések, iskolai törvények utasításul, hogy a rectorok azt és annyit tanítsanak, amire és amenny-

¹² Felsőmagyarországi kánonok. *Kiss Áron*: A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései. Budapest, 1881. 755. l.

¹³ Erről bővebben olvasható: *Sinka Sándor*: A gymnasiumi oktatásügy története 1848-ig. A debreceni ev. református főgymnasium értesítője az 1894—95. évről 41. skv. l. *Dr. Barcsa J.* i. művében több helyen, *Balogh F.* i. művében elszórtan, *Dr. Nagy S.* i. m. 134., 156. skv. l.

¹⁴ Die Religion in Geschichte und Gegenwart Melanchthon cikkében.

¹⁵ L. W. Rhein: Encyclopädisches Handbuch der Pädagogik II. kiad. Langensalza 1996. V. köt. 821. skv. l.

¹⁶ *Stromp László*: Praeceptor Germaniae. Prot. Szemle 1897. 143. skv. l. *Rác Lajos*: Melanchthon emlékezete. Debrecen, 1897. 31. skv. l.

¹⁷ I. m. 175. skv. l.

¹⁸ *Tóth S.*: i. m. 24. l.

nyire a növendékeknek az egyházi és világi életben szükségük lesz. Ilyen tág meghatározás mellett a rectorok szabadon válogattak s teljesen tőlük függött a tanítás sikere. Egyesek kevés eredményt mutattak fel, a rátermettebbek, lelkesebbek, tudósabbak azonban alapos képzést adtak tanítványaiknak, kik közül némelyek felmaradt irataikban nagy dicsérettel emlékeznek meg debreceni rectoraikról. *Miskolczi Csulyak István*, hírneves zempléni esperes említi, hogy *Tharaczk János* rectorasága alatt (1593—1594) úgy megtanult görögül és a logikai syllogismusokkal bánni, hogy amikor Debrecenből a sátoraljaújhelyi iskolába ment tanulni, ott társai miraculumnak tekintették.¹⁹ Tharaczk egy másik tanítványa, *Veresmarthi Mihály* így emlékezik róla: „A tudós Tharaczk az anyaszentegyház történetéből sok szép régi dolgot adott elő.” Egy harmadik, *Kecskeméti Alexis János*, Sárospatak jeles papja, ekként magasztalja: „Az híres, nevezetes debreceni scholában a boldogemlékeztű Tharaczk János urunk által az szabad tudományokban (ezek a quadrivium tárgyai: musica, arithmetica, geometria, astronomia), melyeknek is íze szájunkban vagyon, bőségesen együtt tanítottunk.”²⁰ Mindezekben Melanchthon követését látjuk. Hogy a mathematicai, arithmetikai és fizikai tanítás erős lábón állhatott Debrecenben

¹⁹ L. Diariumát. Magy. Prot. Egyháztört. Adattár XI. 124., 126. l.

²⁰ *Géresi K.* i. m. 123. l.

abból is gondoljuk, hogy *Laskai János* rectora (1576—77) fordított le és adott ki először magyar nyelven arithmetiát (1577).²¹ Róla így emlékezik *Bod Péter* Magyar Athenásában: „Jó poéta, filozófus, theologus, kinek tanítványai közül Magyarországon sok tudós emberek származtanak.” *Szilvásújfalvi Imre* rector különösen elhíresült mathematicai és astronomiai ismereteiről és tanításáról. Egyik tanítványa ilyen lelkesedéssel írt róla: „tudományának és lelkiismeretességének híre csaknem az egész földön el van terjedve.”²² Ő szerkesztette és adta ki 1598-ra astrologia prognosticonokkal együtt azt a nevezetes Kalendáriumot, melyben az emberek hiedelme szerint megjósolta az 1657. évre a Rákóczi fejedelmi ház bukását. Ugyancsak közrebocsátotta új kiadásban (1597) a *Szikszai Fabricius Balázs* nagy latin-magyar szótárát, a Nomenclaturát, melynek a debreceni főiskolában való használatát abból is megítélhetjük, hogy 1590-től 1619-ig ötízben adta ki a debreceni nyomda, először 1590-ben *Pesti Gáspár* lelkipásztor tanácsára.²³ *Laskai János* adott még ki, kétségkívül szintén a tanulók számára, egy görög- és latinból fordított könyvet Aesopus életéről és egyéniségéről. Lehetett a debreceni rectorok által e korban kiadott több tankönyv is, de nem ismerjük.

²¹ *Szabó Károly*: Régi Magyar Könyvtár I. k. 67. l.

²² *Décsi Lajos*: Szenczi Molnár Albert naplója, levelezése és irományai. Budapest, 1898. 104. l.

²³ *Szabó K.* i. m. II. k. 57., 74. l.

(Folytatom.)

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közli: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

December 19.

1307. A főnebb 1304. pont nyomán levelet írtam Fiskális Sági úrnak s utasítottam, hogy nyújtsa folyamodványt a tek. városi Tanácshoz, néhai Péczeli József úr végrendeletének felnyitására iránt.

1308. Irtam — az 1303. sz. p. folytán — tek. polgármester úrnak. Kértem: eszközölje, hogy az örletés és vízhortatás ügye intéztessék el.

1309. Mtgos Uray Bálint úrnak átküldöttem Ér-Keserűben meghalt Sas András nyugzsoldos katona holtlevelét. Nyugzsold levele megyei pénztárnok Werner úrnál van.

1310. Levelet diktáltam rector-prof. Aranyi úrnak: a Collégium kitisztittatása és felszereltetése iránt utasítást adván, az 1302. pont folytán.

1311. Mtgos Uray Bálint úr, Dec. 18. 890. sz. a. válaszol 1210. sz. a. levelemre. A tiltott fokozatú kapcsolatban levők házasságára megkívántatik K. kir. Dispensatiók megnyerése végett, a folyamodni kívánók nyujtsák be folyamodványaikat én hozzám, én pedig Superintendensi bizonyítványom kíséretében küldjem azokat Ő Mtgához, ki is aztán fensőbb helyre fogja azokat terjeszteni.

1312. Völt professor Lugosi József úr, Tégláról December 7. intézi hozzám levelét. Volna-e főiskolánk körében, valamely állomás (kizárólag ide érttem a könyvtárnokit) ürességben úgy, hogy annak ő általai betöltése az én nézetemmel s a közjával megállhatna?

NB. Ma reggel Drevenyák ő nga völt nálam bűcsüzni.

— Estve Uray B. ő mtgához völt szerencsem. Szücs prof. úr jelentette Török Pál úrnak Tóth Mihályné asszonyhoz írt levele tartalmát. Vádol bennünket, hogy semmit sem tettünk a szerencsétlen mellett, nb. tek. polgármester úr szóval jelentette, hogy néhai Péczeli úrnak végrendelete felnyitattott.

December 20.

1313. Esp. Soltész József úr írja, hogy vette izenetemet Szél György úrtól a tisztelgés iránt. Maga nem jöhet gyengesége miatt, hanem megbízta n. t. Fésős, Márton és Zagyva urakat. Erre én

1314. Rögtön választ irattam. Csupán helybeliek nem végezhetik. A külsők közül kell küldeni leg-alább kettőt. Újévi alakban, vagy a két ünnep közt, vagy mindjárt újév után.

1315. Hasonló utasítást és felszólítást irattam esp. Kuthy Sándor úrnak. Mtgos Urai és nagyságos Reviczky urak irányában.

1316. Dettó. Esp. Benedek Lajos úrnak, Uray ő mtga és nagys. Drevenyák úr irányában.

1317. Dettó. Esp. Nagy Sán. úrnak ugyanazokra vonatkozólag.

1318. Mtgos Uray Bálint úr, f. hó 18-káról 1451. sz. a. kegyteljes választ küldött 1234. sz. a. feliratomra.

A presbyteri és tractualis gyűlések tartását megengedi, de úgy, hogy minden — forradalom-szülte változtatások megszüntetvén itt is — ama gyűlések esupán a presbiterékből, emezek esupán a választott assessorokból álljanak; ezenkívül mindennek esupán az egyházak igazgatásával foglalkozzának, minden reform- és politikát illető kérdések, felelet terhe alatt — kikerülendők levén.

1319. Mtgos Tisza Lajos úr f. hó 17-kéről válaszul adja, hogy — mivel pestmegyei jószágába szándékozik lakását átteni — a segédgondnokságot nem vállalhatja.

1320. Béresi Dánielnek vocabilitasi Testimoniumot adatni megengedtem. De úgy, ha bizonyítványainak hiányát kipótolandja.

1321. Körlevelet diktáltam, a házassági K. Dispensatiók megnyerhetése tárgyában az 1311-k pontban bejegyzett főispáni magas utasítás értelmében.

1322. Kérdést tettem Uray Bálint Ó Mtgánál: hivatalos avagy magány úton folyomodjam-e hozzá, presbyteri és tractualis gyűlések megengedéséből kihúzni kívánta következmények iránt? Magány levélben: lön aválasz.

1323. Szücs Ist. úr jelentette, hogy Péczeli Lajos úr holnap hozzám akar jönni, az édesattya végrendelete ügyében. — Elvárom.

December 21.

1324. Magány-levelet irtam mtgos Uray B. Főispán úrhoz.

a) Hálámot fejeztem ki a gyűlések tartásának megengedéséért.

b) Kérdeztem: nem lehetne-e, miután presbyteri gyűlések tartathatnak, a tractualis hivatalnokok hiányait választás útján tölteni be?

c) Hasonlóan: miután már tractualis gyűlések is tartathatnak: nem lehetne-e ezek ítélete alá bocsátani a túlságosok ügyét?

d) Jelenttem, hogy Tisza L. Ó mtga nem vállalja a segédgondnokságot.

e) Kérdeztem: mi úton kívánja közhírré tétetni a birodalmi alkotmányt, a megküldött példányok szerint.

1325. Ugyancsak Ó Mtgához hivatalos jelentést küldöttem a Dancsházán végbement hódolati istentiszteletről. — Úgyszintén arról, hogy a máramarogocsei egyházvidéknek minden egyházaiban megtartatott azon istentisztelet. Ennélfogva, e tárgyban jelentéstételemet beveződöttnek tekintem.

1326. Ugyancsak Ó Mtgához hivatalos jelentést tettem a főiskolában közelebb bérekesztett tanfolyamról az 1283., 1306. pontok értelmében. — Megküldöttem a felsőbb tanulók létszámát 201. — Jelentést tettem a Collégium kitisztítása körüli intézkedésemről.

1327. Mtgos Jósa Péter úrhoz üdvözlő levelet intéztem magas állására vonatkozólag: ajánlva kegyeibe egyházainkat, lelkésztársaimat, iskoláinkat s ezek tanítóit; magamat is.

1328. Péczeli Lajos úr megjelenvén nálam, ajánlotta, hogy valamit csak édesattya kegyes ezélokra rendelt, mind kifizeti örömet, csak a ..... alól szabadítsuk fel. — Válaszoltam, hogy még nem tudom a végrendelet tartalmát. Ha az

lehetővé teszi felszabadítását, mindent el fogok követni, hogy kívánsága teljesüljön.

1329. Prof. Révész úr panaszolja, hogy angáriát nem kaphat. — Igértem, hogy intézkedni fogok t. Zagyva úrnál.

nb. Idősb Szilágyi Lajos úrhoz szerencsém levén, jelentettem, hogy segédgondnokká fog ki-neveztetni. Ajánlotta magát.

December 22.

1330. Mtgos Jósa Péter Csász. Kir. Főbiztos úr, f. hó 15-kén 2081. sz. a. kelt levele mellett, megküldi a birodalmi alkotmánynak 60 példányát, oly utasítással, hogy Bihar megyének azon részében, mely területéhez tartozik, egyházainkban ünnep és vasárnapokon a célra alkalmazott egyházi beszéd kíséretében, hirdettessem ki ismételve az alkotmányt.

1331. Fisk. Sági úrnak irtam. A Péczeli-féle végrendelet fölnyittatásáról tudósítást kérek s a végrendeletnek kiadatását.

1332. Mtgos Szentiványi Vincze Cs. K. kamarás, pestikerületi Főispán úrnak, magas állása tekintetéből, üdvözlő levelet irtam, ajánlva kegyeibe, pártfogásába stb. Kerületében kebeleztet — n. kunsági egyházainkat, lelkésztársaimat, iskoláinkat s ezek tanítóit, magam iránt is kegyeiért, védelméért esdve.

1333. Mtgos Villecz Ignác, ungvári kerületi Főispán úrnak — hasonló tartalommal.

1334. Mtgos Gyulai Gaal Eduárd — szegedi kerületi Főisp. úrnak, hasonlóan.

1335. Mtgos Kapi Eduard — egri kerületi Főispán úrnak, hasonlóan.

1336. Tiszt. Zagyva Imre úrnak átadtam a szántói gondnok — 1293. sz. a. levelét. Járjon végére, mikép áll e dolog. — Prof. Révész úrra nézve utasítottam, hogy csináljon módot a fizetés megadására.

1337. Irattam rector-prof. Aranyi Istv. úrh. közölvén vele — ahhoz alkalmazkodás végett — a komáromi várból kijött honvédekre vonatkozó újabb rendeletet.

1338. Irattam esp. Szabó Dávid úrnak. Intézkedjék, hogy a tractusbeli papság nevében egy küldöttség újévileg tisztelegjen nagyságos Kende Zsigmond szatmár-megyei elnök úrnál. Ha lehetne esz-közölni, mtgos Uray úrnál is kellene ezt tenni. Ha nem lehet, levél útján tegye ezt.

1339. Esp. Kis György úrhoz és

1340. Esp. Tarczali Sán. úrhoz is — hasonló tartalommal irattam.

1341. Esp. Balogh Péter úrnak is irattam, hogy mind mtgos Jósa Péter mind nagyságos ..... István uraknál eszközölje az újévi tisztelgést.

1342. Ugyan-e tárgyban irattam esp. Szilágyi János úrnak, mtgos Villecz Ignác ungvári kerületi Főisp. úrnál teendő tisztelgés iránt, ha másként nem lehetne, levél útján.

Úgy szintén az illető nagyságos megyei elnök uraknál. — Beátására bizva

1343. Esp. Kiss Bálint úrnak, hasonló értelemben, mtgos Gaal Eduard úr — s ... illető nagyságos megyei elnök urak irányában.

1344. Fisk. Sági úr — 1331. sz. a. levelemre szóval jelentette, hogy azért nem tett még jelentést, mivel a végrendelet még eddig nem expedíáltatott.

1345. Mtgos Uray Bálint Főispán úr, f. hó 20. 1202. sz. a. kelt levelé mellett, megküldi b. Geringer Ó Extjának s kerületi főhadai parancsnok Braunnhoffer Ó n. méltóságának Rendeleteiket, mellyek szerint ibrányi prdr. Patkó András — ha ellene más próbák nem mutattatnak föl — mind hivatalának, mind családjának visszaadandó és a javaira tétetett zár feloldandó. — Utasít, hogy ezekhez képest a nevezett lelkészt hivatalába helyeztessem vissza, de eljárásról jelentésem elvárattván.

1346. Fiskális Sági urat szóval utasítottam, hogy expedíaltassa a Péczeli-féle végrendeletet elégséges számú példányban, a tömeg költségére.

1347. Tóth Antal úr előmutatván Török Pál úr levelét, kéri, hogy szerencsétlen bátyja ügyében folyamodjék az ekklezsia s e csélből tartassék holnap egyházi gyűlés. — Utasítottam tek. polgármester úrhoz megkérdezni: lehetséges-e holnapra gyűlést hívni össze, mit én nem gondolok.

1348. Gróf Degenfeld Imre ő nagyságához szerencsém levén, értekezünk Lugosi úr kérelméről. Ő nagysága helyeselte véleményemet, hogy várakozni kell tavaszig; akkor amit lehet teendünk. Igérte, hogy eme válaszat átadja.

1349. Tek. polgármester úrral beszéltem ugyan csak Lugosi úr kérelméről. Helyeselte véleményemet.

1350. Ugyanaz nyilvánította, hogy holnap egyházi gyűlést nem tarthat. Gondolkozni kell még.

December 23.

1351. Tiszt. Zagya úr válaszolja, 1336. sz. a. levelemre, hogy meg fogja nézni a számadásokat, a Szántói Gondnok levele következtében s referálni fog.

Révész professor úrnak most nem tud többet adni, mint 150. v. forintot, noha 1000 fr.-nál többel tartozunk. Irt már mindenfelé a kamatok iránt.

Utasítottam, hogy a Pester-Zeitungra, mint hivatalos lapra, fizessen elő a f. t. Spdtia részére.

1352. Nagyságos Kende Zsigmond — szatmármegyei elnök úrnak — üdvözlő levelet írtam, ajánlván egyházaikat stb.

1353. Tek. Királyi polgármester úrnak, mint egyházi főgondnoknak, hivatalos levél mellett, megküldöttem mtgos Uray Bálint úrtól jött kétrendbeli intézményt.

a) a forradalom-szülte változtatások megsemmisítése iránt.

b) presbyteri és tractualis gyűlések megengedéséről.

1354. Irattam esp. n. t. Nagy Sámuel úrnak, megküldvén a Patkó András ügyében jött magas Rendeletet.

Jelentését elvárom.

1355. Irattam esp. V. Nagy Mihály úrnak, újévi tisztelgés iránt mtgos Vilecz Ignác úrh — s az illető nagys. megyei elnök úrnak irányában.

1356. Irattam n. t. esp. Kocha úrh, hasonló

tartalommal, mtgos Szentiványi Vince és Kapi Eduard urak — s az illető Elnök urak irányában.

1357. Dettó. Ideiglenes esp. Makó József úrnak, mtgos Jósza Péter, Uray Bálint, Reviczky Menyhért és ..... Istv. urak irányában. Amott elnökül n. t. Zilahi József urat óhajtom felkérteni.

1358. Fisk. Sági úr mai napon kelt levelében jelentést tesz eljárásáról a Péczeli-féle végrendelet felnyitása körül. Megküldi az expedíált végrendeletet.

1359. Esp. n. t. Balog Péter úr igen érzékenyen válaszol 1257. sz. a. levelemre.

Jelenti, hogy mtgos Tisza Lajos úr nem vállalja a Segédgondnokságot. Legalkalmasabbnak tartja t. Sisári Lajos urat.

1360. Ugyanaz megküldi a világi és egyházi assessor urak névsorát.

nb. Tóth Antal úr — előbb ugyan Pestre indulandóknak jelentette magokat, sürgetvén fellépését az egyháznak. Utóbb visszajövéen jelentette, hogy Uray B. Ő mtga úgy nyilatkozott, hogy a fellépés most még elhalasztandó. Isten áldja meg!

December 24.

1361. Szoboszlóról Szabó Demeter testvére özvegyének összekeltetését megengedni kéri. — Hátiratban utasítottam a teendők iránt.

1362. Prof. Török József úr jelenti, hogy a Collegium kitisztítása az ünnepnapok miá nem fog megtörténhetni újévig.

1363. Halászi közbirtokos Fráter Benedek úr folyamodványt nyújtott be, az ekkla pénztárának ügyében.

1364. Nagytisz. Fésős úr által aláíratam s expedíáltattam a forradalom-szülte változtatások megsemmisítése tárgyában jött magas Rendelet következtében készített körlevelet öt egyházvidékhez, hol illy változtatások nem történtek, mind két elnök pedig él és szolgálatban van. Úgy mint

1365. Debreczeni Tractushoz.

1366. Máramaros-ugocsa.

1367. Felső-Szabolcsi.

1368. Beregi.

1369. Békés-bánáti.

Mindenütt a jelenlegi elnök urak szívesek leendének hivatalukat folytatni, mint erre most köteleztetnek is. Ha hiányok vannak az ülnökök között, jelentsék fel, egyetértőleg ajánlván alkalmas egyéneket, kik közül a kinevezés ezelszerűleg megtörténhessék.

NB. NB. Estve szerencsém levén mtgos Uray Bálint úrhoz, 1324. sz. a. magánylevelemre szóval válaszolt, hogy még most nem lehet elállnia rendeletől, nem lehet a hiányokat választás útján tölteni be, sem a túlságosokat gyűlés által íteltetni.

— A birodalmi alkotmányt nem kívánja szöszékből hirdettetni ki.

— Superintendentialis gyűlések megengedését csak későbbet lehet reményleni.

(Folytatjuk.)

A tiszántúli református egyházkerület közgyűlése.

A Tiszántúli Református Egyházkerület mult hó 27—28-án Makláró Károly püspök és báró Vay László egyházkerületi főgondnok együttes elnöklésével tartotta közgyűlését, amelyen számos fontos egyházkormányzati kérdést tárgyaltak le. Az egész református közvélemény számára rendkívül jelentőséggel bír az az emelkedett szellemű beszéd, amellyel báró Vay László főgondnok az egyházkerület tanácskozásait megnyitotta. Az a határozott állásfoglalás pedig, hogy a magyar reformátusságnak a közös keresztyénfront kialakulásában vezetőserepet kell játszani, mély benyomást tett a jelenvoltakra.

Makláró Károly püspök lapunk első oldalán közölt szárnyaló imája vezette be az egyházkerület közgyűlését.

Az áhítatos ima után báró Vay László egyházkerületi főgondnok tartotta meg nagy figyelemmel kísért mélyen szántó alábbi megnyitó beszédét:

„Azok a harcok, amelyeket a különböző ellentétes eszméáramlatok vívnak az egész világon, körülöttünk is gyújtogató tüzesóvákként lángolnak fel minden irányban. Ezeket a tüzeket nem az emberiség sorsáért aggódó lelkek gyújtogatják, hanem az aljas indulatoknak a mások kárára érvényesülő anyagiaságnak és az önzésnek ördögei gerjesztik, szembeállva az egyházakkal az igazi keresztyén gondolat-tal, amelynek egyedüli programja Krisztus tanításának követése, a keresztyén erkölcs szerinti élet. Ezekben a harcokban a mi református anyaszentegyházunkra is nagy feladatok várnak. Mindenekelőtt az a feladat, hogy megalkassuk és nélkül forduljon szembe a bolsevista világforradalom kútmérgezőivel és mindazokkal, akik ezzel a gondolattal közös érdekekből kacérkodnak. De ugyanakkor bátran hátat kell fordítani annak az álhumanizmusnak is, amely napjainkban az emberi méltóság és az emberi szabadság prókatoraként igyekszik magát előtérbe állítani, amely ezeket a jelszavakat elferdített és téves értelemben, szajkó módjára hangoztatja és minden eszközt megragad, minden áldozatot meghoz arra, hogy a maga igazi és sötét céljait tetszetős jelmezbe öltöztetve elpalástolja.

Szembe kell fordulni azokkal, akik nem a keresztyén ideálokért küzdenek, mégis nyíltan a saját önző céljaik szolgálatába, a tőlük idegen keresztyén szolidaritás gondolatát szeretik mindenkor odaállítani. De szembe kell fordulni azokkal a mozgalmakkal is, amelyek a mai keresztyén egyházak kötelekeit nem tartják alkalmasnak arra, hogy ezekből a nehéz küzdelmekből győztesen kerüljenek ki és akik újabb és újabb szekták alapításával, téves tanok és hitelvek terjesztésével a keresztyén tábor soraít gyengítik és a történelmi egyházak kereteit lazítják meg. Mikor a legkülönbözőbb oldalról fenyegetik ezek a törekvések egyházunkat és örlik fel ezen keresztül nemzeti erőinket, akkor minden igaz keresztyénnek össze kell fogni a vallás és a haza szolgálatában.

A magyar protestáns és katolikus egyházaknak közös frontot kell alkotniok a közös ellenséggel szemben. Olyan zárt sorokat, amelyekbe nem tudnak belefurakodni azok, akik nem közülünk valók,

mert csak egy ilyen szoros összefogás tudja elsepérni a lelkieket háttérbe szorító és mindenekelőtt az anyagi javakat és a hatalmat követelő hitetlenek táborát és csak egy ilyen közös front tudja Krisztus földi királyságát újból megerősíteni és uralkodóvá tenni. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ennek a közös megértésnek és egy ilyen összefogás szükségességének gondolata az utóbbi időben mindjobban és jobban áthatja a keresztyén hitfelekezeteket. Nap-nap mellett hallunk megnyilatkozásokat és buzdító felhívásokat minden oldalról emellett a keresztyén egység mellett, amelynek valóra váltása érdekében a Tiszántúli reformátusságnak is egy emberként kell sikra szállnia. De milyen egységesek kell hogy legyenek a keresztyén egyházak a közös ellenség elleni küzdelemben, ugyanolyan egységet és példás megértést kell mutatnia egyházunk híveinek egyházunk belső életében és az anyszentegyház önzetlen szolgálatában is. Különösen ma van szükség erre a példaadásra, mert hiszen elközeleg reánk a jövő esztendőben ősi Kollégiumunk 400 éves évfordulója — amikor az egész művelt világ érdeklődése felénk fog fordulni —, szükséges tehát, hogy híveink egymás közötti szolidaritása a lelki munkában tűzoszlopként ragyogjon itt a magyar végeken.

Ezek előrebocsátása után méltóztassanak megengedni, hogy megragadjam az alkalmat és kedves kötelességemnek tegyek eleget a következő bejelentésekkel.

Mindenekelőtt meg kívánok emlékezni Dr. Szentpéteri Kun Béla öméltségéről, abból az alkalomból, hogy negyven esztendeje tölti be a kollégiumi jogakadémia, illetve a Tisza István Tudományegyetem professzori székét és hogy három évtized óta alkotó tagja a tiszántúli református egyházkerületnek. Nem mindenkit ér az a szerencse, hogy ilyen hosszú és érdemekben gazdag közéleti multra tekinthessen vissza, de még kevesebb azoknak a száma, akik ilyen mult után is megőrizték aktivitásukat és lelkesedésüket a haza és egyház iránti kötelességek teljesítésére.

Meg kívánok emlékezni továbbá Dr. Pap Károly egyetemi tanár úr öméltségéről is harminc-éves tanári jubileuma alkalmából, aki egyházkerületünk ügyét mindenkor példás odaadással, alázatossággal és hívó lélekkel szolgálja.

Végül nem mulasztom el, hogy meg ne emlékezzem kedves elnöktársamról, Makláró Károly püspök úrról, akit történetesen éppen ma negyven esztendeje szenteltek lelkészé. Azt kívánom elnöktársamnak, hogy még számtalan évfordulót érjen meg erőben és egészségben.

Ezután megnyitom az egyházkerületi közgyűlést.

A közgyűlés megalakulása után Kolozsváró Kiss László terjesztette elő az egyházkerület üdvözlő táviratát vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzóhoz, amelyben a közgyűlés hódolatát fejezi ki az Államfő iránt. A távirat felolvasását a közgyűlés tagjai állva hallgatták végig.

Ezután Urav Sándor egyházkerületi főjegyző megválasztása ellen beadott petíció ügye került tárgyalás alá. Dr. Vásáry István a főjegyzőválasztás

megegerősítésére vonatkozó előadói javaslattal szemben határozati javaslatot nyújtott be, amelynek a lényege az, hogy ne erősítse meg az egyházkerület Uray Sándor lelkészfőjegyzővé választását, ne fogadják el az előadói javaslatot, hanem a választás körülményeinek kivizsgálásra bizottságot küldjön ki az egyházkerületi közgyűlés. Előbb zárt, majd nyílt ülésben történt tárgyalás után báró Vay László főgondnok az előadói javaslatot szavazásra tette fel. A nyílt szavazásnál az előadói javaslat mellett állott fel 39 közgyűlési tag, ellene pedig 50 szavazott.

Miután így az előadói javaslatot elvetették, Uray Sándor egyházkerületi főjegyzővé történt választása nem nyert megerősítést és az indítvány értelmében öttagú bizottságot küldött ki az egyházkerületi közgyűlés a választás lefolytatásának kivizsgálására. Az öttagú bizottság tagjai Mezössy Béla elnöklésével, Nánássy Andor, Boér Elek, Harányi Pál és Székelyhídy Béla.

Majd a korábban megválasztott egyházkerületi tanácsbírák: Rác Albert, Molnár Zoltán és Bán István letették a közgyűlés színe előtt az esküt. A tanácsbírókat Maklár Károly püspök üdvözölte és külön nagy elismeréssel szólt arról a kiváló munkáról, amelyet Dr. Rác Albert világi főjegyző

ő végéremerhetetlen nagy erejét kegyelmének segítő áldásával végezte el az én erőtlenségem által.

Ugyancsak kegyelettel emlékezett meg a püspöki jelentés az egyházkerület veszteségeiről, azokról a halottakról, aki az elmúlt esztendőben dőltek ki az élők sorából és hagyták itt a debreceni és a tiszántúli egyházkerületet. Majd a megható megemlékezés után az egyházkerület nyereségéről adott számot a jelentés és bemutatta azokat a kiváló egyházi férfiakat, akik az elmúlt év alatt léptek az egyházkerületbe, vagy a kerület kebelében magasabb egyházi tisztségbe.

Az egyház és a nagyvilág címen külön részben foglalkozott a püspöki jelentés a világban, főleg Oroszországban és a vörös Spanyolországban dúló istentelen szellemmel, amelyek az egyházi életnek veszedelmei és a legnagyobb ellenségei.

— Mi éppen ezek ellensúlyozására — hangzott a további jelentés — az örök Íge fegyverével küzdünk a rombolás és istentelen tagadás ellen.

Majd a továbbiakban szomorúan állapította meg a jelentés, hogy a mai életben egyre nagyobb hévvel lobban fel a felekezetieskedő gyűlölködés és vetélkedés lángja. Bekövetkezett az az állapot, hogy üresedésben levő állásokra és kereseti életpályákra első sorban felekezeti hovátartozás kvalifikál s legelső

A TISZÁNTÚLI EGYHÁZKERÜLET KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKSÉGE.

az egyházkerület életében kifejtett. Az üdvözlésre Rác Albert válaszolt:

„Régi szolgálói vagyunk mindhárman az egyháznak és a régi fogadalmunkat megújítva ígérjük, hogy továbbra is minden igyekezetünkkel és lelkesedéssel szolgáljuk a szent ügyet.”

Kolozsváry Kiss László bemutatta ezután a közgyűlés tárgysorozatát.

A gyűlés formális megalakulása után került sor az elnökségi előterjesztésekre. Először a püspöki jelentést ismertette Kolozsváry Kiss László előadó.

Ez az első jelentése Maklár Károlynak püspöksége első esztendejéről. Megemlékszik jelentésében néhány szóval, mely megilletődés hangján nagyemlékü elődjéről.

— Eddig is tudtam, de most saját tapasztalataim alapján is érzem — hangzott a püspöki jelentés. — hogy milyen súlyos feladat óriássá nőtt kiválóságok közvetlen nyomában járni. A közvélemény megszokta azt, hogy magasra fokozott igényekkel lépjen a kormányzatra rendelt vezér elé és ezeket az igényeket alábbszállítani, vagy be nem tölteni: fájdalmas és keserű csalódás. Ezért kérem az Istent, hogy az

kérdés nem az, hogy mit tud, hanem, hogy milyen vallású. És a püspöki jelentés a kiéleződött felekezeti harcnak indító okát a reverzális kérdésében látja. Mert amíg reverzális harc nem volt, addig kiélezett felekezeti torzalkodások sem voltak.

Ezek után a jelentés részletesen foglalkozott a Kollégium 100 éves jubileumával, az egyháznak az államkormányhoz és más felekezetekhez való viszonyával.

A rendkívüli gondossággal és mindenre kiterjedő figyelemmel megszerkesztett jelentést a közgyűlés egyhangúan tudomásul vette és többen személyes felszólalásokban fejezték ki jókívánságukat a püspöknek, aki éppen ezekben a napokban töltötte be lelkész szolgálatának negyvenedik esztendejét.

Ezután a közgyűlés tudomásul vette Dr. Balazár Dezső püspök özvegyének köszönőlevelét, amelyet az egyházkerülethez intézett, majd ugyancsak elhangzott a Kormányzónak a kabinetiroda útján küldött levele, amelyben a gyászában osztozó egyházkerület részvétéért mondott köszönetet.

Kegyelettel emlékezett meg a közgyűlés még Tóth Sándor esperesről és Dr. Geduly Henrikről.

A tárgysorozatban Dr. Csikesz Sándor előadó ismertette a Kollégium négyszázéves jubileumi ünnepségének előkészületeit. A jelentés szerint a Kollégium 1938 október 4. és 5. napjain, kedden és szerdán rendezi meg országos keretek között jubileumát, amelyen részt vesz a Kormányzó is, valamint a magyar kormányzat és közelet, egyházi és világi hatóságaiak elöljárói és nagy tömege, valamint a meghívott külföldi vendégek is. A kétnapos ünnepély keretében sub auspiciis Gubernatoris, honoris causa doktorrá-avatások, egyetemi diszközgyűlés, egyetemi hangverseny, ünnepi színműelőadás, sportverseny stb. van tervbevéve s az állami, egyházi, városi, egyetemi és kollégiumi tagokból álló bizottság máris nagy buzgalommal dolgozik, hogy minél impozánsabbá tegyék a 400 éves jubileum megünneplését. Külön fénypontja lesz az ünnepélynek az egyetem előtt elhelyezendő újabb három szobor avatási ünnepélye, valamint az egyetemi templom alapkövetételének ünnepélye is.

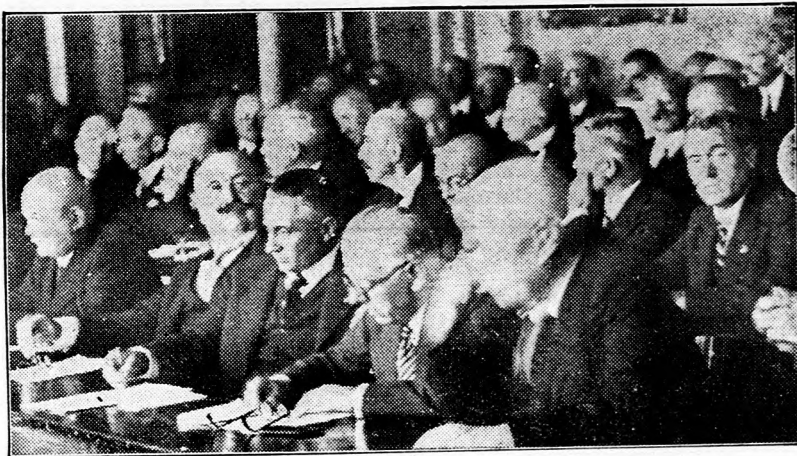
A kollégiumi ünnepségek előkészületeiről szóló jelentést a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vette, majd sor került Dr. Rác Albert világi főjegyző lemondásának ismertetésére, amit a gyűlés szintén tudomásul vett.

Az egyházkerületi közgyűlés keretében délután bírósági ügyek kerültek tárgyalásra. A bíróság a kocsordi lelkészválasztás ellen beadott felebbezést elutasította és a megválasztott Siposs Károly lelkész állásában megerősítette, míg a kunhegyesi választás ellen beadott felebbezésnek helyt adott és Bán István tanácsbíró és Magyar Bertalan lelkész között az új szavazás lefolytatását elrendelte. A bírósági ülések a késő esti órákig tartottak.

Az egyházkerület másnap, okt. 28-án folytatta rendezet közgyűlését a Kollégium dísztermében. Maklár Károly püspök megnyitó beszédében bejelentette, hogy báró Vay László egyházkerületi főgondnok, világi elnök, másirányú elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg a közgyűlésen és így az elnöki tisztséget Kulin Imre egyházmegyei gondnok tölti be.

A folytatólagos közgyűlést az egyetemes konventi leiratok tárgyalásával kezdték. Ezek között a Konvent felhívja a püspökök figyelmét, utasítsák az egyházmegyéket, hogy augusztus 22-én minden református templomban emlékezzenek meg a lelkipásztorok az első magyar királyról, I. Istvánról.

Az Egyetemes Konventnek a reverzális kérdésről szóló leirathoz elsőnek Bakó László szegedi lelkipásztor szólott hozzá, aki kérte az egyházkerületi

KÖZGYŰLÉSI TAGOK.

Ezek után a gyűlés megalakította a tanítóképzőintézeti német-magyar tanárválasztásra kijelölt választóbizottságot, amelynek rövid tanácskozása után kihirdették a választás eredményét, melyszerint egyhangúlag Török Tibort, a Dóczy-leánynevelőintézet tanárát választották meg a fiú tanítóképzőintézet német-magyar nyelvű tanárául. Az újonnan megválasztott Török Tibor tanár azonnal le is tette a hivatali esküt, majd utána Maklár Károly püspök köszöntötte elsőnek.

Az üdvözlésre Török Tibor válaszolt: Nagyon mélyen és komolyan átérzem az előbb elhangzott esküszavaimat — mondotta —, mellyel elköteleztem magam. Szerény tehetségemet és erőmet a Kollégium e tagozata felvirágoztatására fordítom s igyekszem az egyházkerület előlegezett bizalmát meghálálni és kiérdemelni.

Az egyházkerületi közgyűlést ezután negyedikkor az elnök felfüggesztette és a folytatását másnap reggel 9 órára tűzte ki.

közgyűlést, hogy a kormánynál hasson oda, hogy a reverzális törvényt eltöröljék.

Porzolt István esperes kijelentette, hogy a reverzális kérdésben arra kell törekedni a lekigondozás terén, hogy a reformátusoknak is megfelelően költessék a reverzális. Tudomása szerint vannak titkos reverzálisok.

Bakó László indítványa oda irányult, hogy állítsák vissza a reverzális kérdésében a régi állapotot, amely szerint a fiúgyermek az apa, a leánygyermek az anya vallását kövessék. A közgyűlés az indítványt elfogadta.

A tanárválasztó küldöttség a gimnázium magyar-német szakára Bányay János eddigi kisegítő tanárt választotta meg.

A tanárválasztás után a tárgysorozat több kisebb pontját tárgyalták le, amelyet minden hozzászólás nélkül elfogadtak. Dr. Rác Albert ismertette a békésbánati egyházmegye felterjesztését, amely I. István király napjának megünnepléséről szólt.

Gönczy Béla lelkipásztor hozzászólásában elismerte a király nagyságát, de mégis aggályosnak találta ezt a napot hivatalos ünneppé nyilvánítani. Álláspontja szerint a napot nemzeti ünneppé kellene nyilvánítani, hogy egyik egyház érdekeit se sértse.

A felszólalás körül nagy vita keletkezett. Juhász Nagy Sándor emlékeztetett arra, hogy Baltazár Dezső püspöksége alatt az volt a tiszántúli egyházkerület álláspontja, hogy református egyházunkban csak egy ünnep lehet, ahol az örök Istent dicsőíthetjük, de földi embert nem. Ha megalkuvók leszünk, akkor a lavina megindul és elsodorja a református egyházat.

Dr. Erdős József veszedelmesnek tartja azt, hogy az Egyetemes Konvent kiadta rendelkezését Szent István napjának istentisztelet keretében való megtartására.

Szentpéteri Kun Béla: Isten jóvoltából megmaradtunk ezen a helyen, ahol vagyunk, azonban István királynak köszönhetjük, hogy áttértünk a keresztyén hitre s azzal fejezte be beszédét, hogy emléknappá kell nyilvánítani István király napját a reformáció emlékünnepeinek mintájára.

Vásáry István felszólalása után, Juhász Nagy Sándor kérte, hogy a közgyűlés tegye magáévá a békésbányai egyházmegye indítványát. Mielőtt az indítványt elfogadták volna, Maklár Károly püspök szólalt fel:

Kérdést intéztem az egyházkerület 11 espereséhez és 11 gondnokához körlevélben, amelyben megkérdeztem az egyházak véleményét. A válaszok be is érkeztek és egy egyházmegye kivételével minden egyházmegye belement István király napjának nemzeti ünneppé való nyilvánításába. A tíz egyházmegye kijelentette, hogy felekezeti érzékenységük megsértése nélkül hozzájárulnak, hogy István király napját nemzeti ünneppé nyilvánítsák.

Maklár Károly püspök beszéde után a közgyűlés úgy határozott, hogy a békésbányai egyházmegye indítványát magáévá teszi és az Országos Zsinat elé terjeszti.

Az indítvány értelmében István király napját augusztus 22-re emléknappá nyilvánítják.

A délutáni közgyűlésen több kisebb ügy letárgyalása után a gimnáziumi tandíj leszállításának tárgyalása került sorra. A nem protestáns tanulók tandíját egyszeres összegre szállították le, majd az angol nyelvet tanuló diákok tandíjának leszállítására került a sor. Eddig ugyanis azok, akik angol nyelvet tanultak, 80 pengő helyett 100 pengő tandíjat fizettek. A közgyűlés elhatározta, hogy a jövőben egységesen 80 pengőben állapítja meg a tandíjat.

Harsányi Pál esperes kérte a közgyűlést, hogy missziós célokra szavazzanak meg egy fillér adót, hogy a református misszió jobban kiépülhessen. Dr. Ferenczy Károly, a nyíregyházi Kálvineum igazgatója rámutatott arra, hogy éppen a békésbányai egyházmegyében, ahol a legnagyobb a szegénység, szükséges a misszióra áldozni, mert ott a missziós lelkészek olyan talajra találtak, hol érdemes a kérdéssel foglalkozni. Az indítványt az egyházkerületi közgyűlés magáévá tette.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Nyomdavállalatának kérélmébe került ezután sorra. A nyomdavállalat ugyanis új gépeket akar beszerezni, amely 121,000 pengőbe

kerül. Erre a célra a nyomdának százezer pengő rendelkezésre áll, 8000 pengőt pedig az elavult gépek eladásából kapnak. A hiányzó összeget az egyházkerülettől kérik. A közgyűlés hosszabb vita után megszavazta a kért összeget. Több kisebb ügy letárgyalása után a közgyűlés este fél 9 órakor véget ért.

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS LELKÉSZNÉK EGYHÁZKERÜLETI SZÖVETSÉGE

Debrecenben, 1937. évi október hó 27-én alakuló gyűlést tartott, a következő napirenddel: 1. Ének: XXIII. zsoltár 1. verse. 2. Imádság. 3. Megjelenteket üdvözölte és a gyűlést az alább közölt beszéddel megnyitotta: Maklár Károlyné püspökné. 4. A Lelkésznék Országos Szövetsége képviselőjében előadást tartott Kovácsné Huszár Jolán. 5. Az Egyházkerületi Szövetség megalakulása. 6. Jelentések az egyes egyházmegyek szövetségi munkájáról. 7. Indítványok.

Az alakuló gyűlés után nyilvános női konferencia volt, a következő napirenddel: 1. Ének: 31. dicséret. 2. Fohász. 3. Nagy István diakonisszaintézeti vezető lelkész előadása: A keresztyén öröm forrása. 4. Imádság. 5. Bezáróének: CV. zsoltár 1. verse.

Maklár Károlyné megnyitó beszéde:

Kedves Testvéreim!

A nagy világgés és az általa felidézett gazdasági válságok után nemhogy enyhülne a megélhetés szörnyű gondja, hanem ez a gond folytonosan nehezebbé, sőt tűrhetetlenebbé válik.

A hónapok óta tartó, egyre emelkedő drágaság miatt, mely már a legalacsonyabb értékű élelmiszerek árát is szokatlanul felemelte, válságos helyzetbe kerültek különösen a gyermekeket taníttató lelkészcsaládok, nem is említve a lelkészözvegyek és árvák eddig is nyomorgó, szomorú nagy táborát.

Úgy érzem s hiszem, hogy velem együtt éreztek mindnyájan abban, hogy lehetlenség közömbösséggel szemlélnünk azt az emberfeletti küzdelmet, melyet a mi férjeink Krisztustól nyert elhivatásukkal járó kötelességeik teljesítése közben folytatni kénytelenek. Ebben a küzdelemben el kell égni a lelkipásztori életnek, még a legbuzgóbbnak is, ha nincs mellette megértő lélek, melyre támaszkodhat; segítőkéz, mely munkáját megkönnyítheti.

Erre a segítségre minket rendelt a Kegyelem Ura. Nekünk: lelkésznéknek kell elsősorban megértenünk és megosztanunk azt a nehéz feladatot, mely a ma lelkipásztorának osztályrészül adatott.

Nekünk nemcsak élettársaknak kell lennünk, hanem osztozó társaknak is a lelkipásztor töprengő gondjaiban.

A női lélek érzékenységének gyöngédségével, karitatív megérzésével kell magunkra venni abból a gondból, mely férjeink lelkét égeti, az általunk elbírható részt.

Most van igazán szükség az egyház missziói munkájára, hogy a megkeseredett lelkek olesó prédájává ne váljanak az Istentől elfordulás kerítő hálojának.

Álljunk e nehéz időkben férjeink mellé és megértéssel, sok tusakodó imádsággal, áldozatra szánt tiszta étellel vegyük kezünkbe a vergődő szíveket, leheljünk rájuk meleg szeretetet, simogató segítő

kezünk melegét érezzék meg azok, kik kétségbeesett gyötrődéssel harcolják az élet nehéz harcát.

Erre a szent munkára legyen meg mindnyájunkban az elhatározó készség.

Én Istenembe vetett törhetetlen bizalommal hiszem, hogy Ti, kedves Testvéreim, meg fogtok engem érteni és kölcsönös jóratörekvéssel, egymást támogató tanácsolással meg fogjuk keresni és meg is fogjuk találni azokat a lehetőségeket, melyekkel férjeinknek és embertestvéreinknek hasznára lehetünk.

Ebben a bizakodó reménységben üdvözöllek mindnyájatokat szívem teljes melegével.

Együttes munkáinkra Isten megszentelő áldását és jóra vezető kegyelmét kérve, tanácskozásunkat megnyitom.

KÖNYVISMERTETÉS

A debreceni Tisza István Tudományos Társaság kiadásában most jelent meg Ravasz László „Szónoklás és igehirdetés” és Makkai Sándor „Európai magyarság” című dolgozata. A két dolgozatot, melyek joggal számíthatnak minden lelkész, theologus érdeklődésére, egy értékes füzetben adták ki 26 oldalnyi terjedelemben. A füzet bolti ára 1-50, csoportos megrendelés esetén a Társaság megfelelő kedvezményt nyújt. A kiadvány megrendelhető a Studium könyvesboltban vagy a Tisza István Tudományos Társaság (Debrecen, Egyetem) útján.

Az **Evangéliumok Magyarázata**. A „*The Expositoris Bible*” nagy, angol, gyűjteményes vállalat nyomán három evangéliumi magyarázat jelent meg magyarul. A művek gyakorlati irányúak, lelkészek theologusok, bibliaolvasók számára. Igen alkalmas segédkönyvek templomi bibliamagyarázatokhoz, vallásos estélyi, bibliaköri, ifjúsági egyesületi és családi áhitatok tartására; amennyiben kisebb, folyamatos, kerekded részekben tárgyalják az Evangélium igazságait. 1. *Szt. Márk* ev. magy. G. A. Chadwick után. 312 old. Ára füzve 4-50 P, kötve 5-50 P. 2. *Szt. Lukács* ev. magy. H. Burton után 292. old. Ára füzve 4 P, kötve 5 P. 3. *Szt. János* ev. magy. M. Dods után II. rész. 163 old. XII. fejezettől végig. Ára füzve 2-80 P. (Az I. rész elfogyott, de ha szükséges új kiadás készül.) A könyvek megrendelhetők *Lukácsy Imre* ny. lelkésznel *Dunavescén* (Pest m.), aki azokat a pénz előzetes beküldése mellett, vagy utalvány melléklésével *bermentve* küldi.

Gyülekezeti **Énekkarok** számára a „*Korál*”-sorozatban a következő füzetek kaphatók: I. 1. *Goudimel*: XXIII. és LXXXIV. zsoltár (vegyeskar motetta). I. 2. *Karácsonyi* dalok (vegyeskar). I. 3. *Árokháty B.*: Négy genfi zsoltár (háromszólamú egynemű kar). I. 4. Négy ének *Kálvin* énekeskönyvéből (két egyszólamú kar orgonakisérettel és két vegyeskar). I. 5. *Kapi-Králik J.*: Ünnepi karok (négy háromszólamú egynemű kar). II. 1. *Árokháty B.*: Régi magyar énekek (négy vegyeskar). II. 2. *Kenessy J.*: Négy régi magyar ének (vegyeskar). A *Korál*-füzetek megrendelhetők a szerkesztőnél (Árokháty B. Budapest, XI., Budafoki-út 57.) darabonként 20 fillérért. Énekkaroknak legalább húsz példány rendelésnél 20% kedvezmény!

Maradj velünk! Erre kérték az Emmanus felé haladó tanítványok a halálból életre kelt Mestert. Maradj velünk! Ezzel az Igével indult útjára a Fébé 1938. évi leszakító naptára, hogy olvasóit nap-nap után a megtartó Krisztushoz segítse, akinek a velünk léte, velünk maradása mindennél felettebb való. Aki a naptárt ismeri, megvásárolja, mert nem tudja nélkülözni, annak pedig, aki még nem ismeri, szeretettel ajánljuk. Külön is felhívjuk a figyelmét a naptár tartalomjegyzékére, amely az egyes történetek, elbeszélések, hasonlatok stb. fogalom szerinti csoportosítását tartalmazza s ezzel alkalmas, segéd-eszközzé lett igehirdetők számára. A leszakító naptár ára képes hátlappal 1-40 P, fekete egészvászon kötéses könyvalakban 1-60 P; kapható a Bethlen-könyvkereskedésben, Budapest IX., Kálvin-tér 7., iratterjesztéseknek, viszonteladóknak megfelelő százaléknak.

Új magyar autótérkép. Kellemes meglepetéssel szolgált a magyar autóstársadalomnak a Shell Kőolaj Rt. az új rendszerű magyarországi autótérkép forgalombahozatalával. Különleges és az egész világon szabadalmazott hajtogatási rendszer segítségével sikerült a könyvtérképek és a laptérképek összes hibáit és hátrányait úgy kiküszöbölni, hogy azoknak előnyei mégis megmaradjanak. Így például tanulmányozás közben nem kell a térképet kitergetni, amire autóban rendszerint nincs is hely, hanem mint egy könyvben lehet az egyik hajtogatásról a másikra lapozni. Eltűnik a könyvtérkép nagy hátránya, ahol minden egyes térképrészlet folytatását egy külön mutató segítségével kell kikeresni, mert itt az út folytatását a balra vagy jobbra következő behajtás elfordításával automatikusan követhetjük. Ma már nemcsak a magyarországi Shell térkép készült el és van forgalomban, hanem kapható Belgium, Hollandia, Franciaország, Olaszország és Svájc ugyanilyen rendszerű autótérképe is. Azonkívül a Shell-cég autósoknak, akik ezt az egész sorozatot megvásárolják, ingyenesen bocsátja rendelkezésére Ausztria, Németország és a Skandináv államok úthálózat térképét. A magyar térkép ötletes szerkesztése Széll Sándor dr. kiváló szakértelmét dicséri. Egy-egy térkép ára 2 P, kapható könyvkereskedésekben és a Shell-benzinkutaknál.

„Ismeretlen részletek Debrecen multjából.” Írta: Dr. Zoltai Lajos nyug. múzeumigazgató. Debrecen, 1936. Városi Nyomda. 230 l. + két térképmelléklet. Ára 3 pengő.

Speciális gonddal készült kiállítású és nem mindennapi tartalmú ez a könyv, amely a mult esztendőben jelent ugyan meg, de ma is és jövőre is aktuális lesz. A régi Debrecen háztartása, gazdasági, társadalmi élete, művelődése iránt érdeklődő laikus és a történelmi adatokat kutató és gyűjtő historikus egyforma lelki gyönyörűséggel olvashatja végig ezt a munkát. Tulajdonképpen mindenkinek ismernie kellene, akinek valami köze van Debrecenhez. Valóban ismeretlen részletek tárulnak fel előttünk Debrecen multjából, amely mult — amint e munkából kitűnik — telve van nemcsak dicsőséggel, hanem küzdelemmel, bajjal, szenvedéssel is, hiszen volt idő, amikor egyszerre három-négyfelé adózott a város: szultánnak, királynak és fejedelemnek.

Az első rész a város jövedelemforrásaival, bevé-

teleivel és kiadásaival foglalkozik. Két lelkésze és egy kántora volt 1610 körül a városnak, kiket a városi tanács igen jól fizetett. A második rész átdolgozott alakban Debrecen határának kialakulását és birtokainak megszerzését tárgyalja. A harmadik és talán legérdekesebb részben azokat a határpereket írja le szerző, melyeket Debrecen város a Hortobágy-pusztákért és a körülötte levő legelőkért és erdőségeikért folytatott. E részbe érdekes képeket illeszt be a régi pásztoréletből.

Erről is elmondhatjuk azt, hogy hatalmas utánjárással, levéltári és történelmi búvárkodással készült alapos és precíz munka.

Jó lélekkel és szeretettel ajánljuk minden érdeklődőnek ezt a munkát, amely szerzőnél (Dr. Zoltai Lajos Debrecen, Bundi-utca 15. sz.) még néhány példányban megrendelhető. *Nagy Dezső.*

Mélios (Juhász) Péter: A szent Pál Apostol Levelének, melyet a Colossabelieknek írt, predicáció szerént való magyarázatja. Dr. Révész Imre egyetemi tanár tanulmányával Méliusz igehirdetéséről. Kiadja: Dr. Ince Gábor. Budapest, 1937. 173 lap.

Ez a huszonnégy év híján négyszáz esztendő könyv Dr. Ince Gábor kiadásában, Dr. Révész Imre tanulmányával lép a nagy nyilvánosság elé. Írta: „Döbrötzönben Melios Péter szentegyházi szolga 1561. esztendő Pünkösdi havának első napján.” Igazán megérdemelte ez a prédikációs-kötet azt, hogy kikerüljön a múzeum üvegszekrényéből és a szerző lelke új életre kelve, nagyon sokáig éljen a magyar reformátusság között.

Méliusz Péter ebben a kötetben szólaltatja meg nálunk legelőször magyar nyelven a reformátóri igehirdetést. Ez a könyv volt az első nyomtatott magyar prédikációs-kötet. Tulajdonképpen versről-versre való, folytatólagos írásmagyarázatok az ő prédikációi. Kár, hogy e mű egyetlen példánya is hiányosan maradt reánk. De ennek a hiányos prédikációs-kötetnek is perzsel a tüze és kiált a szava. Nyelve minden magyarázó szótár nélkül is könnyen megérthető, mégis jól tette szerkesztő, hogy a könyv végére néhány sor útbaigazító mondatot mellékel.

Illesse köszönet, hála és elismerés Dr. Ince Gábor szerkesztőt és kiadót, aki áldozatot és munkát nem kímélve, új életre hívta Méliusz munkáját s lehetővé tette, hogy minél többen megismerjék és gazdag táplálékot nyerjenek hitükhöz.

Megrendelhető 1:25 P-ért Dr. Ince Gábor református vallásoktatási igazgatónál, Budapest, II., Török-utca 4. sz. *Nagy Dezső.*

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A Földesi Református Egyház Református Keresztény Ifjúsági Egyesület október 31-én, a Reformáció emléknapján tartotta újonnan épült otthonának és szorgalmas tagjainak felavatását ifjúsági konferencia keretében. Az örök Lélek, mintha új reformációt készített volna a lelkekben: a hívek nagy

tömegben vettek részt a minden vonatkozásában felemelő és sikerült ünnepségen. Istentisztelet és úrvacsoraosztás után az új Otthon előtt volt a házatavató ünnepség, melyen Kovács Péter, orsz. fm. titkár, ifj. Sz. Pozsár István berettyóújfalui KIE elnök szólott az ifjak szívéhez, kiemelve a KIE munka fontosságát és krisztusi elkötelezettségét. Lélek megragadó látvány volt, amikor az egyház öreg kurátora átadta az otthon kulcsát a KIE elnöknek s mintha a kurátor remegő hangjából és az elnök érces és bizonyágtévő feleletéből a mult és a jelen szimbolizálódott volna. Kiemelendő Nagy Sándor KIE titkár saját szerzeményű versének az elszavalása, amelyben hívta az ifjúságot az Isten országa földi építésére. A házatavató után a hősök szobrának a megkoszorúzása volt, következőleg pedig 200 terítékes közebed. D. u. az istentisztelet keretében avatta a tagokat Kovács Péter fm. titkár, 21 ifjú nyerte el a KIE jelvényt s kötelezte el magát haláláig való hűségre. A konferencián Dr. Kiss Barnabás tb. szolgabíró és Bánszeghy Albert tartott előadást. Az áldásos napot vallásos-est zárta, amelyen Bakó András orsz. s.-titkár fejtette ki a család, az egyház és a mai ember reformációját. Gábor András hajdúszováti lelkész bibliát magyarázott s lélekből jövő imával kérte Istennek áldását az egész napra, hogy annak minden pillanata legyen a jövőre nézve gyümölcsöző. 1937 okt. 31. Földesen „minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére” jegyében telt el.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A vásárosnaményi egyházközség — Isten segítségével — felépítette új templomát és ezt az új orgonával együtt folyó év november hó 21-én adja át rendeltetésének. A felszentelést, amikor a templom-építés egyik vállalkozója s munkása is felvétetik református egyházunk kebelébe, Püspök úr fogja végezni.

Az új templommal együtt az új orgonáját is november hó 21-én szenteli fel püspök úr. A felszentelés napját gazdag műsor tölti ki, amelyen közreműködnek: Dr. Nagy Sándor gimn. vallástanár, Török Tibor tanítóképzőintézeti igazgató, Molnár Zoltán hajdúhadházi lelkész, Árokháty Béla orgonaművész, Dr. Máthé Béláné, Dr. Janka Sándor kir. közjegyző, Szigethy Gyula gimn. zenetanár és a kollégiumi Kántus. A gyülekezet nagy előkészülettel és szeretettel várja vendégeit.

A márokpapi egyház 5000 P költséggel teljesen újból renováltatta régi, híres templomát s rendbehozatta a lelkészi és tanítói lakást. A felszentelési ünnepély november hó 7-én tartott meg, amikor az igét Kelemen Gyula esperes hirdette. Imádkozott Rác Jenő tanácsbíró, úrvacsorát osztott Kósa Béla egyházm. számvevő s délután prédikált Román László esperesi segédlelkész. Az ünnepély hivatalos résztvevőit Barcsa József helybeli lelképásztor látta vendégül, kiknek jelenlétében az egyházközség vezetősége elhatározta egy új haragnak mielőbbi beszerzését.

A beregi egyházmegye lelkészegyesülete folyó év november hó 2-án tartotta ezévi második közgyűlését Vásárosnaményban. Horváth Zoltán mátyusi lelkész az egyházfegyelemről tartott értékes és egészen

gyakorlati vonatkozású előadást, amit több hozzászólás követett. A közgyűlés általában a gyakorlati kérdésekről értekezett. A gyűlésen jelen volt Dr. Vasady Béla ORLE tanulmányi főtákar is, kit a beregi lelkészek meleg szeretettel vettek körül. Közgyűlés után közbejött.

A tiszakeresenyi egyház lelkipásztorának Váczy Pál okleveles lelkész választatott meg. A választást az egyházkerületi bíróság hagyta jóvá s ezzel pontot tett egy másfél év óta tartó szenvedélyes választási harcra. Az új lelkész állását folyó év december hó 5-én foglalja el.

A vásárosnaményi református Nőegylet november 7-én este igen szépen sikerült tea-estélyt rendezett gazdag és változatos műsorral. A teljes jövedelem a helybeli szegény családok téli támogatására fordítatik. A buzgó fáradozásért és szép eredményért teljes elismerés illeti Dr. Seeborg Bélánét, az egyesület elnöknőjét.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Iskolazászlóavatás és szoborleleplezés Szeghalmon. Ünnepélyes keretek és külsőségek között avatta fel és áldotta meg a szeghalmi református Péter András gimnázium zászlóját Maklár Károly püspök úr október 21-én.

Püspök úr október 21-én reggel 7 órakor indult autóval Debrecenből. Békés vármegye határán Füzesgyarmat község küldöttsége várta s az előjáróság nevében vitéz Sári István községi főjegyző, az egyház nevében pedig Kiss János segédlelkész fogadta. Szeghalom fellohagzott házai közé 9 óra előtt érkezett a püspöki autó. A diákok sora között gördült a református templom mellett emelkedő országzászló elé, ahol nagy közönség várta Püspök urat, aki először látogatta meg a Sárret vidékét. Dr. Tóth Béla főszolgabíró a járás közönsége, Harsányi Pál esperes a megjelent egyházak nevében mondott üdvözlő szavakat. Az istentisztelet 9 órakor kezdődött a zsúfolásig megtelt templomban.

„A Sionnak hegyén Úr Isten, Tiéd a dicséret”, szállott ég felé a hívek seregének fohásza. Majd Harsányi Pál esperes olvasott a Bibliából és imádkozott lélekbemarkolóan. Ezután Püspök úr hirdette az igét Máté XIX. 16—22. versei alapján. Beszélt az ifjúságnak, különösen a ma fiatalságának a problémáiról. Arról, hogy az ifjúságot csak az tudja megmenteni, aki barátja tud lenni s hogy az egyetlen igaz és hű barát csak Jézus lehet. Végül megáldotta a gyülekezetet és megáldotta azt a zászlót, amelyen az iskola jelmondata: Soli Deo Gloria és az iskola jelvénye: az ég felé emelt égő szív van kihimezve.

Az iskola zászlóját Nagy Miklósné zászlóánya és a gimnázium 25 leánytanulója szalagozta fel s a felavatott zászlót a gimnázium igazgatója és az ifjúsági elnök vette át. Istentisztelet közben és a felavatáson az iskola vegyes kara énekelt Nagy József tanár vezénylete mellett.

Az istentiszteleten résztvettek: vitéz Ricsóy Uhlarik Béla dr. főispán, vitéz Márky Barna dr. alispán, Papp Ferenc dr. egyházkerületi középiskolai felügyelő és Kun Sándor dr. debreceni gimnáziumi igazgató is. A csonka-nagyszalontai egyházmegye képviselőjében Percz István esperes, vitéz Téglás Ferenc főjegyző és Szőke Gyula dr. tanácsbíró jelentek meg. Küldöttségileg képviseltették magukat:

a vésztői egyház Gönczy Béla lelkész, a gyomai egyház Bay József, a csökmői egyház Andó Ferenc lelkészek vezetésével és a füzesgyarmati egyház az egyházi főgondnok és vitéz Sári István főjegyző vezetésével. Vay László báró főgondnok, aki éppen Schuschnigg kancellár hivatalos kíséretében volt, táviratilag kívánt áldást az iskola zászlójára.

Istentisztelet után a gimnázium diszszakasza tisztelgő elvonulásban elvitte az iskola zászlóját az országzászló és Püspök úr előtt. Ezután küldöttségek tisztelegtek a gimnázium leányzószobájában, majd Püspök úr látogatásokat tett.

13 órakor az iskola tornacsarnokában leleplezték Péter András mellszobrát. Az ünnepi beszédet Tildy Zoltán szeghalmi lelkész, országgyűlési képviselő mondta. A nagyon szépen sikerült mellszobor azért is érdekes, mert a szeghalmi Péter András gimnázium egyik igen tehetséges volt növendékének az alkotása. Ez a fiatal művész, Musti Viktor, akiről művészi körökben igen jó a vélemény. Nagyon szegény gyermek volt. Egy szeghalmi református tanító nevelte fel és a szeghalmi iskola teremtette meg számára a tanulás lehetőségét.

13 óra 30 perckor 48 terítékes bankett volt a tornacsarnokban. Püspök úr köszöntötte Kormányzó urat, Nagy Miklós igazgató pedig Püspök urat. Harsányi Pál esperes a magyar összefogásra és összetartásra üritette poharát, Percz István esperes pedig a gimnázium igazgatójáról emlékezett meg, mint volt tanítványáról.

Ezzel a megleghangulatú ünnepség véget is ért. Újabb bizonyágtételei volt ez amellel, hogy a szeghalmi iskolában annyi csalódás, annyi küzdelem után is van még életkedv és élniakarás.

Nagy András János és társai. Október 28-án a békésbányai egyházmegye közgyűlésén voltam Hódmezővásárhelyen. Ott ültünk egymás mellett Marjay Gézával, a békésszentandrás lelkipásztorral, az ódonlevegőjű, bástyafalú presbitériumi teremben s a szemközti falról lenézett reánk néhai való Nagy András János uram, az egykori híres-nevezetes hódmezővásárhelyi polgár képe. És most is, mint máskor, a lelkem mélyéig felkavart ez a méreteiben is hatalmas festmény.

Úgy áll ott Nagy András János uram, mint a sokszor olyan furesán emlegetett magyar népi erő szimbóluma. Hatalmas alakja tetőtől talpig feketében olyan, mint egy sziklából kivésett szobor. A magyar pusztá közepén áll, annak a csodája, annak a nyugalma ömlik el rajta, annak a horizontját, annak a jövőjét nézi büszke nyugalommal. A háta mögött a város csak körvonalakban rejlik s ezzel szinte hangsúlyozni látszik, hogy a kő, az épület, az úgynevezett kultúra csak háttér, csak kulissza és az a fontos csak, ami az előtérben áll: a magyar föld, a nyugodalmas magyar ég és mindenképpől Nagy András János. Meg a társai. A többi sok-sok Nagy András János, akik csipőre tett kézzel, erős kezüket görbe botjukon nyugtatva állanak szerte a hazában, mintha csak lábuk gyökeret vert volna a magyar pusztában, acélos erők teljességében, kemény nyakkal, gögös nézéssel, a hallgatás rettentő nyugalomával.

Döbbenetes erejű ez a kép! Belefúrja tekintetét a lélekbe és tetemre hív. Számonkéri tőlem a magyar sorsot, a magyar jelent és a magyar jövőndöt.

És akkor megszólal mellettem csendesen a halkszavú Marjay Géza:

„Érdekes dolog ám az, ha meggondoljuk, hogy ezek a Nagy András Jánosok mind reformátusok. B. Tóth Ferenc is az volt, akinek most szobrot emeltek. Különben Magyarországon eddig csak két parasztnak van szobra: Nagyatádnak és B. Tóth Ferencnek. Nagyatádi is református. Mégpedig a dunántúli katolikus tengerből kinőtt református. Péter András is az volt.”

„Kell lenni ebben a mi vallásunkban valami sajátos erőnek, ami a magyar lélekből, a magyar nép lelkéből gyöngyöket termel. A magyar életben nem is tudok elképzelni egy katolikus Nagy András Jánost, vagy egy katolikus Péter Andrást.”

Ezt mondta. És én csak tovább adom, mert úgy érzem, hogy igaza van és hogy jó minékünk ezekről gondolkozni. Mert van még bizonyára a magyar életben több ilyen Nagy András János is. Akiknek a lelke színültig megtelt a Biblia szellemével és büszke szemérmességgel dolgoztak és áldoztak az igazi magyar feltámadásért, az igazi magyar jövődőért.

Miért nem kutatjuk fel ezeket az értékeinket? Miért nem készítünk egy hatalmas arcképcsarnokot róluk, hogy példákat állíthassunk ifjúságunk, falukutatóink, népi politikusaink és hangos demagógjaink elé? Miért nem lehet például a Protestáns Sajtóalaphól ilyen célokra áldozni? Tisztes pályadíjat tűzni ki ilyen magyar népi értékek életrajzána a megírására? Háttha közelebb juthatnánk annak a lélektani rejtélynek a megoldásához, hogy miért éppen csak a református lélek teremt ezen a magyar földön Péter Andrásokat és Nagy András Jánosokat! Szeghalom.

Nagy Miklós.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni református Diakonisszaintézet folyó hó 12-én, pénteken délelőtt 11 órakor, a Nagyerdőn, a Pallagi-út és Hungária-körút sarkán tette le új székházának alapkövét, mely alkalommal ünnepélyt tartott a következő sorrenddel: 1. Közének: 63. dics. 1. v. „Jövel Szentlélek...” 2. Püspök úr Bibliát olvasott, imádkozott s elhelyezte az alapkö-okmányt, mialatt a 284. dicséretet énekelték a diakonisszatestvérek. 3. Püspök úr áldást mondott. 4. Közének: CXXII. zsolt. 2. v. „Légyen te kőfalaidban...”

A debreceni csapókerthi templom felszentelése. Október 31-én, vasárnap nagy ünnepe volt a debreceni csapókerthi egyházzrésznek. Ekkor szentelte fel Makláró Károly püspök úr számos egyházi és közéleti előkelőség s a népes gyülekezet jelenlétében ezt az új református templomot. Három éven belül mostmár ötödik új templom is épül Debrecenben, a Mester-utca végén.

A csapókerthi templomról lapunk legközelebbi számában hozunk részletesebb tudósítást.

Hajdúsámson ünnepe. Emlékezetes nap lesz Hajdúsámson történetében 1937 november 7. E napon ugyanis hármas ünnepe volt az egyháznak és a községnek. Ünnepe a református egyház a templom renoválása és két új harangjának avatása alkalomával s ünnepe a község az új község-háza felavatását s ezzel kapcsolatosan Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár díszpolgárrá választását. Az új község-háza előtt a felavató imát Kiss János

helybeli lelkipásztor mondta. A templomi istentiszteleten Ördögh Lajos egyházmegyei főjegyző mondott magasztos imát, míg az Igét Dr. Szász Imre esperes hirdette meggyőző erővel. Igéhirdeítés után Dr. Szász Imréné szép éneke emelte égfelé az áhitatos lelkeket. — A szép ünnepséget karöltve rendezte a református egyház és a 7500 lelket számláló község, élén Gecsényi Kálmán főjegyzővel, aki egyszerűsmind a református egyháznak is tevékeny főgondnoka.

Helyreigazítás. A debreceni egyházmegye mult havi tudósításába sajtóhiba csúszott be. Az egyházmegyei ülésen a világi elnök nem Dr. Fráter Pál, hanem Nadányi Pál volt.

Dr. Szász Imre, a debreceni egyházmegye esperese tervbevette a gyülekezeti napok tartását a hitélet kimélyítésére s a missziói munkák fokozatos tökéletesítésére. A kivitellel az egyházmegyei missziói előadót bizta meg. Ez alkalomból az esperes tőle telhetőleg több egyházközséget személyesen is meglátogat, amikor tevékeny részt óhajjt venni ő maga is. Még az őz folyamán tervbe vannak véve e tekintetben Gáborján, Józsa, Hencida, Sárrétudvari, Hajdúsámson, Hosszúpályi, Kaba, Báránd, Bakonszeg. Hisszük, hogy Istennek áldása kíséri az esperes eme újabb kezdeményező munkáját is.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A mezőtúri belvárosi Leányegyesület és KIE október 3-án d. u. 3 órakor, a Kálvin-iskola közgyűléstermében tartotta meg az új munkaév megindultával az első szokásos havonkénti közös kávé-délutánját Pótor Sámuel hitoktató, Ratkay László s.-lelkész, Gábor Gyula KIE-tag, Csátary Imre ügyv. elnök és Falussy Gusztáv lelkipásztor közreműködésével. A komoly és vidám számok váltakozása tette kedvessé és meghitté ezt az összejövetelt is.

A mezőtúri református egyház kebelében működő Keresztény Ifjúsági Egyesület október 10-én délután 5 órai kezdettel a gimnázium tornatermében vetített-képes műsoros délutánt rendezett Marjay Károly KIE elnök, Báthory Sándor zeneiskolai igazgató, H. Erkel Sári zongoraművész, Pógyor István KIE országos főtítkár, Csenki Imre gimn. énektanár és Kiss István vallásstanár közreműködésével. Nagyszámú és elit közönség előtt állt ki újra a KIE és mutatta meg ez előadásával is, hogy részt kér a város kulturális életéből s látta meg azt az új munkaterületet, amelyen keresztül is szolgálhatja egyháza ügyét s e város közönségét.

Az Országos Református Szeretetszövetség folyó évi október hó 17-én avatta fel ünnepélyes keretek között a szellemi fogyatékosok részére Tiszafüreden létesített Szeretetházát. Az ünnepély d. e. 10 órakor istentisztelettel kezdődött, melyen a lelkipásztori szolgálatot Papp Béla, az Orsz. Szeretetszövetség lelkipásztorja teljesítette.

Istentisztelet után a jelenlevő palástos lelkipásztorok vezetésével az egész gyülekezet átvonult a Szeretetház udvarára, ahol már ez időre megjelentek a testvér felekezetek, valamint a hatóságok és intézmények képviselői. Gyülekezeti éneklés után Ács Irén köszöntötte Murányi Nándor versével a Szeretetszövetséget. A református elemi iskola V. osztályának háromszólamú gyermekkara „A szeretet hatalmát áldom” kezdetű éneket énekelte. Az

avatóbeszédet Papp Béla ORSZ lelkipásztor mondotta, a Szeretetházat imádsággal Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi tanár, az ORSZ ügyvezető-igazgatója avatta fel. Az intézetet gondozásra gyülekezeti lelkipásztor vette át. Az átvétel után az Országos Református Szeretetszövetséget az egyházmegye részéről Tóth János kunmadarasi lelkipásztor, tanácsbíró; a vármegye, a járás és a község részéről Dr. Ficzer Jenő járási főszolgabíró köszöntötte. Gyülekezeti éneklés után a résztvevő nagy közönség megtekintette az intézet teljes berendezését, munkáját és a gondozottakat.

Este 8 órakor a tiszafüredi Gazdakör nagytermében igen szépszámu közönség részvételével gazdag tárgysorozatú vallásos ünnepélyt tartott az ORSZ. Gyülekezeti éneklés után gyülekezeti lelkipásztor nyitotta meg az ünnepélyt. Bilkei Lipcsey Imréné két költeményt adott elő megindító hatással, Hajdú Anna énekművésznő kiváló művészetével igen nagy gyönyörűséget szerzett sok kedves dalának a legmagasabb művészettel történt előadásával. Szabó Imre budapesti esperes lenyűgöző hatású ünnepi beszédével könyörületre és segítségnyújtásra indította a lelkeket azok iránt a gondozottak iránt, akiket a társadalom és a család egyaránt kivet magából, s akiket a Szeretetszövetség Krisztus nevében magához ölelt. Az ünnepélyt befejező zárszót gróf Haller Gábor mondotta, méltó fináléját szolgáltatván felelősséget ébresztő felhívásával az ünnepélynek, melyet a Himnusz éneklésével fejezett be a résztvevő szép közönség.

Az ünnepély minden részén jelen volt, mint szeretetünkkel körülvett kedves vendég: C. A. Macartney oxfordi egyetemi tanár, a magyarságnak lelkes jó barátja.

A kunszentmártoni református templom felszentelése. Október 17-én történelmi jelentőségű ünnepük volt a kunszentmártoni református híveknek. Ez alkalommal szenteltetett fel templomuk, mely hosszú várakozásnak lett boldog beteljesülése. A templomszentelést Maklár Károly tiszántúli egyházkerületi püspök végezte.

Maklár Károly püspök délelőtt a 9 óras gyorsvonattal érkezett Törökszentmiklósról, Futó András püspöki titkár kíséretében. A vasútállomáson Gaál István esperes, Dr. Rác Albert kir. közigazgató, egyházkerületi világi főjegyző, tanácsbíró s Csávás Sándor segédlelkész, esperesi titkár fogadták. A püspök kíséretével autóra szállott és gépkocsin folytatta útját Kunszentmárton felé.

A martfői állomás mellett a tiszasasi alsó járás főszolgabírája: Dr. Fejér Miklós köszöntötte Maklár püspököt a tisztelet és szeretet hangján a vármegye és a járás nevében, aki válaszában azt az érzését juttatta kifejezésre, hogy úgy érzi, hogy haza érkezett, mert 30 éves munkásságának szálai kötötték őt Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez. Kérte a főszolgabírót, hogy igaz tiszteletét tolmácsolja a vármegye vezetősége előtt.

Maklár Károly püspököt és kíséretét a kunszentmártoni híd lábánál felállított diadalkapunál ezrekre menő közönség, hivatalos vezetőségek, iskolás-gyermek, cserkészek, tüzoltók sora között fogadta és lelkesen üdvözölte.

Kunszentmárton község nevében Molnár Lajos főjegyző köszöntötte Maklár Károly püspököt, majd

Benkő Éva, Benkő Viktor lelkipásztor leánya, rózsacsokor nyújtott át a Püspöknek, aki válaszában a magyarság missziójára mutatott rá, melyet közös erővel, felekezeti különbség nélkül vállalni, végezni minden magyarnak szent kötelessége. A felekezetek összefogásában, minden magyar együttakarásában és együttérzésében jelölte meg Maklár püspök a magyarság jövődjének az útját.

Az üdvözlés után a Püspök a megjelent előkelőségek köszöntését viszonzta. Ott voltak: Dr. Kuszka István ny. főispán, felsőházi tag, egyházmegyei gondnok, Dr. Szalay Szabolcs vármegyei főjegyző, a vármegye és roffi Borbély György főispán képviselő, Dr. Erdős Károly debreceni egyetemi tanár, Vadai Ferenc tanügyi főtanácsos, egyházmegyei tanácsbíró, Benkő Viktor kunszentmártoni református lelkipásztor és Maros József gondnok vezetése mellett a kunszentmártoni református egyház presbitériuma, hívek hatalmas tömegben, a környék mintegy 25 lelkipásztora, a szomszéd községekből összegyűlt hívek.

Maklár Károly püspök kíséretével a parókiára vonult, honnan a palástos lelkészek hatalmas táborának, a megjelent előkelőségek és presbiterek élén az új templomba ment.

A templom ajtaja előtt Maros József állampénztári főtiszt, egyházközségi gondnok köszöntötte Maklár püspököt, akinek átnyújtotta a templom kulcsát és kérte a templom felszentelésére.

Maklár püspök megáldotta a templomot és megnyitotta ajtaját. A szép kis templomban azután megkezdődött az istentisztelet.

Az istentisztelet „Im békjöttünk nagy örömmel...” kezdetű megkapó dicsérettel kezdődött, a közének után Gaál István esperes ment a szószékre és buzgó imádságában emelte fel az ünneplő hívek lelkét az örök magasság felé.

Majd vitéz Mártha Béla kisújszállási kántor szólóéneket adott elő.

Ezután Maklár Károly püspök hirdette az Igét megrázó erővel és a hit erejének nagyságára és mindenekre elégséges voltára mutatott rá. A mai megpróbáltatások időkben csak a hit erejével, mely meg tudja fogni a Megváltó Krisztus kezét, lehet megállani. A templom a hit erejéből épült a szívek összedobbanása által.

A püspök mélyenszántó, lelketemelő tanítása után Mártha Béla kisújszállási kántor és leánya, Mártha Sárka alkalmi éneket adtak elő.

A templomépítés történetét Benkő Viktor lelkipásztor ismertette.

Majd Horváth Sándor tisztaugyi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró keresztelest végzett, Dr. Erdős Károly debreceni egyetemi tanár pedig egy új pár esketési szertartását látta el és áldotta meg.

Az istentisztelet után Maklár Károly püspök a községében fogadta a különböző küldöttségeket. Kiss Kálmán főbíró Kunszentmárton község, Benkő Viktor a református egyház, Dr. Schück Mór karcagi főrabbi az izr. hitközség, Dr. Fallböck István járásbíró a különböző kultúrintézmények, iskolák, Gyallay Simon ipartestületi elnök és Dóka Bertalan tüzoltóparancsnok a társadalmi egyesületek nevében köszöntötték Maklár Károly püspököt, aki mindenik

üdvözlésre külön-külön válaszolt frappáns és szerteljes szavakkal.

Az üdvözlések sorát a hevesnagykunsági református egyházmegye lelkipásztorainak köszöntése, melyet Gaál István esperes tolmácsolt, fejezte be. Maklár Károly püspök válaszában kijelentette, hogy a szívéhez régi munkatársai: 30 éves barátság szálaival összekapcsolt hevesnagykunsági egyházmegye lelkipásztorai közel állanak s ezt a szoros kapcsolatot a távolság, a többrehatás sem tudja és nem is szakíthatja el, mert a léleknek kapcsa összeköti.

Délután 3 órai kezdettel a Körös-szállóban volt az ünnepi bankett, melyen Maklár Károly mondott asztali áldást, majd poharát a legelső magyar emberre: vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó öfoméltóságára emelte.

Majd Benkő Viktor lelkipásztor Maklár Károly püspököt éltette. Komlósi Gábor mezőtúri lelkipásztor, egyházm. tanácsbíró roffi Borbély György főispánt és képviselőjét, Dr. Szalay Szabolcs vármegyei főjegyzőt köszöntötte. — Pohárköszöntőket mondtak még Gaál István esperes, Dr. Kuszka István egyházm. gondnok, Dr. Mezey Lajos képviselő, Horváth Sándor tisztaugyi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró, akik a megjelent előkelőségeket éltették.

Dr. Szalay Szabolcs vármegyei főjegyző roffi Borbély György főispán és Alexander Imre alispán köszöntését tolmácsolta Maklár Károly püspök előtt és adta át a kunszentmártoni ünneplésre egybegyűlteknél.

Majd Benkő Viktor lelkipásztor felolvasta Dr. Tasnády Nagy András államtitkár, egyházm. gondnok, báró Vay László államtitkár, egyházker. főgondnok, Dr. Benedek Zsolt kormányfőtanácsos, konventi tanácsos, egyházm. gondnok, Dr. Erődy-Harrach Tihamér országgyűlési képviselő, Dr. Benkő István ny. államtitkár és mások táviratát, akik az ünnepség alkalmával távolmaradásukat kimentve, köszöntötték az ünneplő egyházat.

Végül Gál Lajos tiszaföldvári lelkipásztor a tiszaföldvári egyháznak, melynek Kunszentmártoni hosszú ideig volt leányegyháza, köszöntését adta át. Délután 5 órai kezdettel a templomban gyülekezeti ünnep volt vidéki és helyi szereplőkkel.

Maklár Károly püspök Gaál István esperessel és Futó András püspöki titkárral autón 4 óra után eltávozott Kunszentmártonból s Pusztatenyőn felszállt a budapesti gyorsvonatra s még vasárnap este Budapestre érkezett, ahol hétfőn a zsinatelőkészítő gyűlésen vett részt.

A kunszentmártoni református hívek régi vágya és törekvése beteljesedett és Benkő Viktor lelkipásztor lelkes munkája sikerre vezetett, áll a templom újra, mint egykor már állott, most újra áll az Úrnak 1937. évében.

A kunszentmártoni ünnepségen a Tiszazug lelkipásztorai, a hívek nagy számban vettek részt.

Az „Igazság és Élet” c. folyóirat és a „Közöny” kultúrestje Törökszentmiklóson. November 7-én este 8 órai kezdettel Törökszentmiklóson kultúrestet rendezett az „Igazság és Élet” című lelkipásztori folyóirat, valamint a debreceni theologus ifjúság lapja, a „Közöny”, az Első Földművelői Kör nagytérképében.

A fényesen sikerült estet Gaál István református esperes megnyitó szavai vezették be. Nyitójában felevenítette a régi diákélet kedves momentumait képező Suplikáns és Legátus-intézményeket, köszöntötte a kollégiumi Kántust, üdvözölve annak vezetőjét s egyben az „Igazság és Élet” c. lap szerkesztőjét: Dr. Vasady Béla egyetemi professzort.

A műsor második száma a kollégiumi Kántus éneke volt. Vikár Sándor: „Örvendezetek!” c. karát, melyben a disszonáns akkordok mesteri intonálása ragadta magával a szépszámú közönséget. Szigethy Gyula áhitat-zsoltára pedig igazi áhitatot kellett.

Szabó Dániel III. éves theologus Reményik Sándor verseiből adott elő, melyek közül a legsikerültebb volt az „Ahogy lehet” című.

Negyedik számnak ismét a Kántus következett, ezúttal egy bölcsödalt és Müller Károly: Szívem dalát énekelték el meleg átérzéssel, mintha csak egy édesanya altatódala csendült volna fel előttünk.

Ezek után következett az est fénypontja, Dr. Vasady Béla debreceni egyetemi tanár előadása az igazságról és az igazságnak életté válásáról. Mélyenjáró szavai nagy hatást keltenek a közönség sorában s mindenkinél szíve mélyén felkelt a vágy a szép és keresetlen szavak valóraváltására.

Utána Kéry Sándor III. éves theologus hegedült. Rubinstein: „Melodie”-ját adta elő, átértett, meleg játékkal s jó technikával.

Sok víg percet szerzett Ábrahám Antal IV. éves hittanhallgató víg szavalatával, különösen tetszett a „Még a juhász a számaron” paródia.

A Kántus utolsó száma népdalok képeztek Szigethy Gyula karnagy, főiskolai zenetanár feldolgozásában. Ezek is nagy sikert arattak. E helyen kell megemlékeznünk a Kántus karnagyáról: Szigethy Gyula főiskolai zenetanárról, kinek nagy muzikalitása, zenei képzettsége vitte állandó sikerre a debreceni Kántust. Kiváló karvezető, kiváló hanganyaggal rendelkező theologus ifjaival, hiszük, hogy emlékeztetése tette ezt a napot.

Befejezésül Kósa Ferenc kollégiumi szenior mondott záróbeszédet, megköszönte a közönség támogatását s azzal a boldog örömmel zárta szavait, hogy az ő tervük az volt, hogy adjanak s azzal a kellemes csalódással távoznak, hogy a kedves közönség többet adott, mint ők, mert a szeretetteljes fogadtatás bensőségét műsorral kiegyenlíteni nem lehet.

Tényleg, a közönség szeretetével szívébe zárta a theologus ifjúságot az ő kedves vezetőikkel egyetemben!

A mezőtúri református egyház mindkét templomában és gimnáziumában felemelő ünnepség keretében adózott a reformáció nagy hőseinek október 31-én. A reformációi emlékünnepegy műsora a következő:

Délután 2 órakor újvárosi templomi ünnepély. Este 5 órakor ünnepély a belvárosi nagy templomban. — Dél előtt 10 órakor a gimnázium tornatermében az ifjúság tartotta meg emlékünnepegyét.

Este 8 órakor a diákotthonban presbiteri vacsora volt, melyen Mészáros Lajos főgondnok pokárköszöntőjében a hitetlenség elleni összefogásra hívott fel minden keresztyén embert, Marjay Károly lelkipásztor pedig megköszönte a szereplők szolgálatát.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Apagyon „Árvák Napján”, 1937 október 17-én, a Kultúrházban ünnepélyt tartott az egyház a következő műsorral: 1. Hiszekegy. Közének. 2. Megnyitó beszédet tartott: Birta József lelkész. 3. Az árva. Költemény. 4. Három árva. Alkalmi szindarab. 5. Ének az árvákról. Költemény. 6. „A pataki temetőbe.” Kétszólamú kar. 7. Árvák. Szavalókórus. 8. Az árva. Költemény. 9. Záróbeszéd. Mondta: Főris Mária szoc. missziós testvér. 10. Himnusz. Közének.

NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

A csonka-nagyszalontai egyházmegye szeptember 23-án tartotta rendes közgyűlését Komádiban.

Percz István esperes bibliolvasása — s bizonyára Isten trónusa elé jutó — alázatos, szép imája után Dr. Szarka Sándor egyházmegyei főgondnok mondotta el megnyitó beszédét. A nagy hatást kiváltó, pompás, értékes beszédet — a helyi vonatkozások elhagyásával — külön közöljük.

Aztán letárgyalták a 43 pontból álló tárgyszerozatot.

Ennek folyamán feleskették az egyhangúlag megválasztott új egyházm. ügyészt: Dr. Bonczos László sarkadi ügyvédet.

Paksy Sándor kötegyáni lelkészt egyházm. számvevővé, dékánná és egyházm. számvevőszéki előadóvá választották.

Egyházkerületi rendes képviselővé és a lelkészjelölő bizottság tagjaivá: v. Téglás Ferenc mezőgyáni lelkészt és Dr. Szöke Gyula világi tanácsbíró, pót-képviselővé Balogh Andor berekböszörményi lelkészt és Dr. Sarkadi Kesztyűs Lajos világi jegyzőt, illetve helyette az utóbbi bizottságba Zih Károly világi tanácsbíróvá választották meg.

Külön és végtelen örömmel kell kiemelni a gyűlés legörvendetesebb momentumát, amikor a missziói jelentésnél lelkésziek és világiak, élükön Tatar Géza főszolgabíró, világi főjegyzővel és Dr. Sarkadi Kesztyűs Lajos világi jegyzővel, értékesbennél értékesebb felszólalásokban rámutattak a misszió, különösen a tanyamisszió hihetetlen fontosságára, hangsúlyozván, mennyire fontos és égetően szükséges központi missziói lelkészi állás, vagy állások fenntartása.

*

Dr. Szarka Sándor egyházmegyei főgondnok megnyitó beszéde:

...Nekünk, magyar reformátusoknak, nagy okunk van aggódnai hazánk sorsa felett...

Sajnos, az emberiség történelmének legnagyobb tragédiája, a világháború befejezése után közel két évtizeddel az emberiségen ütött szörnyű sebek maig sem gyógyultak be, az egyensúlyt vesztett lelkek nem nyugodtak meg, a társadalmi és szociális bajok nem enyhültek, de sőt a helyzet minden vonatkozásban fokozatosan rosszabbodik. Recseg-ropog körülöttünk minden. Az eddigi világrend alapjainak ingott meg, aminek következményeképpen a társadalmi élet eddigi erkölcsi alapja jutott veszedelembe.

A gyűlölség ösztönözte, az elvakultság diktálta békekötések folytán az egész világ a legelképzeltetlenebb zürzavarba került. A kormányok, a vezetők

fejveszetten, idegesen utazgatnak ide s tova; tanácskoznak, de nem az igazi béke s a romok felépítése érdekében, hanem, hogy a mai igazságtalan állapotokat fenntartsák. Ennélfogva a nagyhatalmaknak a béke fenntartása érdekében kifejtett erőfeszítéseirehöz reményt fűzni nem lehet, pedig ha a ma újra fel-lángolt háborús veszedelmet elhárítani nem tudják, olyan irtózatossá következmenyei lesznek, amik le-rombolják a mai világrend szerkezetét, s maguk alá temetik az egész kultúrát.

Az a mérhetetlen szerencsétlenség, ami a világ-háborúval s az azt követő eseményekkel az emberi-ségre reászakadt, fokozott mértékben súlyosodik a sorsüldözött, testvértelen, maroknyi magyarságra, amelyik megfosztva életlehetőségeitől, nemzeti és állami fentmaradásáért kénytelen állandóan élet-halálharcot vívni, de küzdenie kell emellett nemzeti életét állandóan veszélyeztető, évezredek magyar átokkal, a széthúzás, a pártütés, a gyűlölködés hét-fejű sárkányával is és éppen most, amikor legnagyobb szüksége volna a megértésre, az összetartásra, az őszinte összefogásra. Ha látjuk, hogy a hitetlenség, a pogányság lángba akarja borítani az egész világot, a sátán zsoldosainak kezébe gyújtogató fáklyákat tesz a gyűlölet és a pusztítás lelke, ha látjuk, hogy a spanyol és japán-kínai öldöklés mily borzalmas módon bizonyítja az istentelenség nyílt térhódítási szándékát, újból és újból felmerül lelkünkben a kérdés: *miért nem vagyunk egyik legalább mi, keresztyén magyarok?* Miért az elkeseredett felekezeti türelmetlenség, a féltékenykedés, a hatalomra törekvés? Miért a gyűlölködés, a megnemértés, az ellenségeskedés?

Állítom, hogy mi, reformátusok sohasem voltunk a felekezeti egyenletlenkedéseknek, villongásoknak felidézői, istápolói, hiszen a bennünk rejlő és minden vonalon kifejezésre jutó szabadelvű gondolkodás egyszerűen nem tűri, kizárja a türelmetlenséget. Mi nem kezdünk és nem kezdünk harcot, de védekezünk, ha arra szükség van. Mi nem támadunk, de felemeljük erélyesen tiltakozó szavunkat, ha hit-elveinkben, meggyőződéseinkben, önértetünkben támadnak. A harcot akkor is nagyon egyenlőtlen fegyverekkel vívjuk, mert addig, míg a másik oldalon sok, nagyon is hatásosan alkalmazható fegyver felett rendelkeznek, hatalmas anyagi erők birtokában vannak s ezeket latbavetni sohasem késnek, addig nekünk ilyen eszközök nem állanak rendelkezésünkre.

Mit kell tehát tennünk?

Elsősorban arra kell törekednünk, hogy szeretett Egyházunk határain belül teljes legyen a harmónia s bár számbelileg s vagyoniilag gyengébbek vagyunk, a magunk kicsinységében és szegénységében olyan *egység* legyünk, mely egy emberként áll ki, valamikor annak szüksége felmerül.

Ez a harmónia, ez az eggyé olvadás csak úgy fog bekövetkezni, ha a református Egyház minden egyes tagja teljesíti Egyházával szemben fennálló kötelezettségét s ha a lelkész és világi vezetők hivatásuk magaslatán állva, a hívek által támogatva a hitélet alapjainak megerősítésére törekszenek.

Gondosan kell azonban ügyelnünk nemcsak a lelki, erkölcsi, hanem az anyagi javakra is.

Áldozunk tehát. Ne rettenjünk vissza semmitől. Még nélkülözések és lemondások árán is siessünk teljesíteni kötelességeinket egyházunkkal szemben.

Vegyünk példát elődeink áldozatkészségéről, mellyel a protestantizmus négy évszázados diadalútját biztosították. A protestantizmus ereje mindig akkor volt a legnagyobb, amikor martíromsággal, életünk és vagyónk feláldozásával tettek hívei bizonyosságot hitük és meggyőződésük mellett.

Ma is a mostoha viszonyokhoz alkalmazkodásban, nélkülözések, lemondások, szenvedések, kereszt-hordások vállalásában legyen a mi főerősségünk, mint ahogy abban rejlik a tőlünk elszakított területeken élő református magyarságnak erőssége is, ahol az egyház szolgálata a kereszthordozás, a lemondás és önmegtagadás krisztusi indulataiból tevődik össze.

Második teendők a felekezeti béke megteremtése a többi magyar keresztyén egyházakkal. — A magyar keresztyén egyházaknak kivétel nélkül egymás mellett van a helyük! Hiszen a magyarság tekintélyes része, az ország kétharmadrésze idegen járom alatt nyög s mi nemzeti létünk fennmaradásának döntő harcát vivjük száz és száz ellenség ellen. Szabad hát ilyen körülmények között a keresztyén egyházaknak sok kicsinyes dolgokért testvérharcot folytatni egymás ellen? Hiszen túl minden emberi elgondoláson, spekuláción, *Isten előtt midnyájan egyjarmók vagyunk! Visellessünk egymás hite és vallásos meggyőződésével szemben megbecsüléssel, tegyük le minden oldalon a jegyverekeket és a harsonákat s alkossunk közös frontot a közös ellenség ellen.*

Mi, reformátusok, nemcsak a hitelvek alapján hozzánk legközelebb álló protestáns testvér egyházakkal szemben, hanem katolikus atyánkfiaival is igyekezzünk és igyekezünk harmonikus, békés, megértő együttműködésre, *de ugyanerre — és legalább olyan jóakarattal — kell törekedniök katolikus atyánkfiaink is!*

Ennek elérése érdekében a legelső és elengedhetetlen lépés — és főleg katolikus részről: *általános lejegyverkezés a reverzális fronton!* Tudják azt katolikus testvéreink is, amit mi tudunk, hogy a gyűlölködés alapját képező „vegyesházasságok” — ha a házaspárok egymás hitét tiszteletben tartják s gyermekeik a törvénynek megfelelően nemük szerint követik szüleik vallását — a *felekezeti békét százszorta jobban szolgálják, mint az az álláspont, amit a hivatalos katolikus egyház jelenleg elfoglal.* Az ilyen családban született gyermek, nemcsak a saját, hanem másvalású testvére vallását is megbecsüli (feltéve, ha szüleitől nem lát rossz példát!) s tiszteletben tartja s egészen természetesen az így nevelt gyermek arra törekszik, hogy testvérét vallásosságban és buzgóságban felülmúlja, anélkül, hogy ez a nemes vetélkedés párharccá fajulna. Számtalan, vegyesházasságból származó s egyházi téren vezető szerepet betöltő egyén példája mutatja a fenti állítás igazságát.

A megegyezés nem rajtunk múlik. Ha főleg katolikus és főleg klerikális részről megértenek az idők intő jelét, túllátnának a mostani látókörükön, belátnák, hogy a keresztyén kultúrát nem a katolikus és nem a református Egyház mentheti meg, hanem azon egyházak összessége, melyek a „keresztyén” vagy „keresztény” nevet viselik, úgy teméntelen keserűségtől, visszavonástól, gyűlölségtől kímélnék meg magunkat és egymást s ha Isten őrizz, a szomszédos „Ucalegon“-okról a magyarság Házána tetejére is át akarna, vagy átcsapna a vörös

láng: egy Egységes Kereszty-t-ény Front Isten segítségével könnyen hatalmat vehetne minden veszedelmen!

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Tiszacséese ünnepe. Idők jele, hogy a multra való emlékezés fáklyái a legparányibb gyülekezetekben is fel-fellobognak. Él egy kicsiny magyar kalvinista gyülekezet Tiszacsécsén is, mint egy kicsi végvár a trianoni határon. A gyülekezet, amely egyúttal — egy néhány lelket kivéve — a község lélekszáma is: 400, akik buzgó látogatói a tiszacsécsi kis templomnak, úgyhogy sátoros ünnepek alkalmával — ahogy erre hívják a nagy ünnepeket — különösen alig fér el a hívők serege a templomban. Az esztendő minden hónapjában, az őszi és téli hónapokban pedig minden héten rendeznek vallásos és nemesen szórakoztató estélyeket s munkálkodik mindennap valamelyik ága a belmissziói tevékenységnek. Ily szép munkát végzett október 31-én is. A délelőtti istentisztelet szép erkölcsi sikerrel rendezett ünnepi-est követte s mindkét alkalommal a lelkész tartotta az ünnepi beszédet s méltatta a nagy nap eseményét.

Az ünnepély fénypontja az a jelenet volt, amikor az esti ünnepély alkalmával a gyülekezet egy tagja egy bőrkötéses, aranszegélyű Bibliát nyújtott át beszéd kíséretében a lelkésznek, húszéves lelkészi szolgálata alkalmából.

K Ü L Ö N F É L É K

Kormányzó úr Ófőméltósága elismerése Maklár Károly püspök úrnak. Magyarország Kormányzójának kabinetirodája 14.050—1937. szám alatt a következő levelet intézte Püspök úrhoz:

„A vitéz Nagybányai Horthy István lovassági tábornok úr elhunytával okozott fájdalmas érzések enyhültével Ófőméltósága a Kormányzó úr most több a temetésből folyó intézkedést tett.

Ezek legelseje az volt, hogy őszinte köszönetének adott kifejezést Méltóságodnak az egyházi gyászszertartás el látásáért, mely meghatottsággal emlékezett meg Méltóságod magasröptű emlékbeszédéről és megbízni méltóztatott, hogy emlékül az aláírásával ellátott fényképét megküldjem. Amidőn ezen magas megbízásnak ezennel eleget teszek, kérem fogadja Méltóságod megkülönböztetett tiszteletem kifejezését.

Budapest, 1937. évi október hó 24. napján.

Dr. urai Uray István,

m. kir. t. t., államtitkár,
a kabinetiroda főnökhelyettese.”

Dr. Szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár negyvenéves főiskolai és egyetemi tanári jubileumát ünnepeli november 15-én a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem. Ebből az alkalomból a nagyoknak kijáró őszinte tisztelettel s a jókat megillető őszinte meleg szeretettel köszöntjük az ünnepeltet s imádságos lélekkel kérünk életére áldást.

Zsinati ülés. A magyarországi református egyház hetedik ülészakát folyó évi december 7-én nyitja meg s ezen a következő törvényjavaslatok kerülnek tárgyalás alá: A magyarországi református és a magyarországi evangélikus egyház közigazgatási és vagyoni vitás kérdésének eldöntésére külön bíróság szervezése. Egyházi törvények kiegészítése és módosítása. Utasítás a házassuló felek közt a gyermekek vallása ügyében kötött, egyházunkra nézve sérelmes megegyezés esetén követendő eljárást illetően. Határozati javaslat az Istentiszteleti Rendtartás módosítása

tárgyában. Határozati javaslat a szanalóbizottság megszüntetése iránt. Határozati javaslat az egységes iskolai felügyelet ügyében.

A Pro-Hungária zászlószentelési ünnepélye Newyorkban. *Herceg Ferenc* és *Báró Perényi Zsigmond* kábelében üdvözölték a református templomban egybegyűlt óriási közönséget. Lélekemelő ünnepély színhelye volt a newyorki 69-ik utcai református templom, amelyben különböző felekezetek lelkeszei felszentelték a Pro-Hungária newyorki osztályának új magyar és amerikai zászlóit.

Harangzúgásra indult el a menet az egyházi épülethől és az utcán fősorakozott trianoni gyászruhás magyar nők a Pro-Patria többi tagjaival, valamint a lelkesek és a zászlótartók, utóbbiak gyönyörű Zrinyi Ilona-korabeli öltözetben, a két főszentelendő lobogóval, aranyhimzésű és magyar nemzeti szalagos hófehér selyem, valamint egy másik, csillag-sávos lobogóval vonultak be a templomba, mialatt az orgona Wagner: „Mester dalnokok” című operájának a nyitányát játszotta.

A program az amerikai himnusz „Star Spangled Banner” és a Magyar Hízekegy elénekelésével kezdődött. Dr. Takaró Géza rövid megnyitó beszédében hangsúlyozta a szükségességét az ilyen ünnepélyeknek. Hivatkozott arra a tanszerkiállításra, amely itt Newyorkban látható, s amelyben modern, elektromos térképek nemcsak Budapest, de még Magyarország sincsen jelezve. Amikor egy 18 éves Csehszlovákiát tüntetőleg térképre tesznek tanszergyártók és ugyanakkor egy ezeréves országról nem vesznek tudomást, az amerikai magyarság nem maradhat némán és ebből az ünnepélyből kifolyólag tiltakozásunkat jelentjük be és fölterjesztést intézünk az amerikai tanügyi hatóságokhoz.

Énekkari számok között történt a zászlók felszentelése.

Három római katolikus plébános üdvözleteit olvasta föl Takaró lelkész, akik, ha személyesen nem is lehettek jelen a református templomban, meleg hangon emlékeztek meg az ünnepélyről.

Azután Matuskovic József baptista lelkész tartott szép beszédet a lelkes magyar asszonyok nagyszerű munkájáról Amerikában, kitartásra buzdítva a Pro-Hungária tagjait és az egész magyarságot.

Majd Dr. Takaró Géza tartott beszédét és a felszentelési imát is ő mondotta. Beszédének alapigéjül egy prófétai jóslást választott Ézsaiás könyvéből: „Tóvá lesz a délibáb.” A revízió nem maradhat csupán vízió — mondotta többek között —, nem maradhat csupán egy ígézetes kép, merő káprázat, gyönyörű látomás, amely csak hiteget, biztatgat, csalogat s végül megcsal bennünket sivatagi vándorlásunkban. A revízió nem hortobágyi délibáb, nem optikai csalódás, hanem minden magyar szívnek olthatatlan vágya, meg nem szegyenülő reménye, amelyre minden igazságszerető ember — bármilyen nemzethez tartozzék is — bizalommal tekint. De ennek feltételei vannak. A leglégiésebb illúziók is valóra válhatnak a legsvárbabb időkben is, ha szívünkre vesszük a próféta intését is: Erősítsétek a lankadt kezeiket és szilárdítsátok a tántorgó térdeket! Akkor majd újra örvend a pusztát és a kietlen helyt és a sakálók lakhelyén fü terem és lesz ott ösvény és kegyetlen vad nem jó fel reá, hanem az Úr megváltottai térnek meg és eltűnik fájdalom és sóhaj... És megismogatjuk Pozsonyban a régi falakat, melyek között nagy idők nagy emberei álmodtak és viaskodtak egykor szabad Magyarországot; ráborulunk Kassán az örökbujdosó kuruc fejedelem emlékére; útlevél nélkül megyünk Kolozsvárra és nem félünk kiejteni a magyar szót szülőfalunkban. Magyar nők, színektől roskadó palettát vegyetek kezetekbe és ne csak fehér selyem zászlótokra írjátok azokat az aranyszavakat, de képzeletek tiszta vásznára fessétek a legszebb álmot a revízióról és nem fogtok csalódní, ha a revíziót, a „belső” revíziót ti is és minden magyar *önmagán* kezdi. A szebb Magyarországot a jobb embereknek adja Isten. A még hívebb, még munkásabb, még áldozatkészebb magyaroknak. Ne féljétek! Most még unalmas, sivár pusztaság látszik csupán, vízkészletünknek szinte utolsó sáros cseppjeit fogyasztjuk már, egy pohár üdítő vízért ugyanilyen súlyú arany is olesó ár volna; de ni! — a halál sivatagán túl, a horizont felett ott csillog már az élet vize, csak kitartás: tóvá lesz a délibáb! Nem ábrándkép ez. Ezerszer nem! Minden délibáb valami valóság reflektálódása. A mienk is. Mögötte a magyar feltámadás igazsága...

Dr. Takaró felolvasta az óhazából érkezett következő kábeleket:

„Zászlószentelési ünnepségük az óhazai és újvilág magyarság elválaszthatatlan sorsközösségének ragyogó jelképe, a magyar feltámadásba vetett hitnek gyönyörű megnyilatkozása. A Magyar Revíziós Ligában tömörült sokmillió magyar testvéri üdvözlét küldi: *Herceg Ferenc*, a Magyar Revíziós Liga Országos elnöke.”

„Zászlószentelésre egybegyűlt magyar testvéreinket magam és a Világkongresszus nevében magyar szeretettel üdvözlöm: *Báró Perényi*.”

A kábelek mély megilletődést és örömet váltottak ki az ünneplő közönség lelkéből. Hasonlóképpen washingtoni követünk sürgönye is:

„A mai ünnepélyes alkalomból szívből jövő üdvözlémet küldöm a Pro-Hungária newyorki osztályának és nemes célokért folyó működéséhez további sok sikert kívánok: *Pelényi*.”

Ghika főkonzul elfoglaltsága miatt Dr. Telkes László állott a közönség elé és a magyar kormány és egyúttal a főkonzul üdvözlét is tolmácsolva, lelkes angol és magyar beszédet tartott, kiemelve azt az örvendetes tényt, hogy a magyar miniszterelnök kijelentése szerint, a jövőben sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonít az óhaza az amerikai magyarságnak és mindenképpen nagyobb figyelembe fogja részesíteni. Beszéde olyan lelkesedést váltott ki, hogy csak a templom tartotta vissza a hallgatóságot érzéseinek hangos megnyilvánulásától, amint ezt az egyház lelkesze előszóval is kifejezésre jutatta. Beszéde végén a két zászlót átnyújtotta a Pro-Hungária vezetőségének.

Az amerikai zászlót a Pro-Hungária elnöke, Dr. Takaró Gézáné angol nyelven tartott beszéddel vette át.

A másik zászlót a Pro-Hungária alelnöke, Szopkóné Ágh Vilma nemcsak prózával, de ez alkalomra írt költeményével vette át. Beszédében köszönetet mondott az egyet nevében mindazoknak, akik az ünnepély megrendezéséhez hozzájárultak. Lelkesítő szavakat fűzött a zászló és szalagja föliratához.

Nagyszámú üdvözlét érkezett nemcsak magyaroktól, de illusztris amerikaiaktól is, amelyeknek teljes részleteséggel való felolvasására természetesen a nagy program miatt sor nem kerülhetett. A város polgármesterét a utolsó percben váratlan ügy akadályozta meg a személyes megjelenésben, ezért ő is az ünnepség folyama alatt érkezett táviratában köszöntötte az ünneplő magyarságot.

Felejtethetlen nap volt mindazok számára, akik jelen voltak. Minden jel arra mutat, hogy a revíziós mozgalom végzésére Newyork városában Egyesület bizonyult. Csendes, kitartó munkájával nyolc év alatt rendkívül széles amerikai körökben sikerült neki fölvilágosító munkát végezni, amelynek eredményei nem maradhatnak el.

Sürgős felhívás. Alant másolatban közölt, kereseti és különadó ügyekben hozott közigazgatási bírósági ítélet most kézbesített címre. Amikor sürgősen egész terjedelmében leközlését kérem, szeretném, ha az ítéletet mielőbb felhasználná a saját magá javára minden ingatlan fizetessel bíró egyházi belhivatalnok testvérem. Dr. Szabó Aladár lelkészársam is érintette egy cikkében e kérdést a Lelkesegyesületben ez év folyamán. Sok panaszt váltott ki e kérdés immár. Amikor így ezzel az elvi alap immár újra megvan, minden belhivatalnok menjen be a községi adóhivatalhoz és másolatban kérje ki az 1933—1937. évekre szóló javadalmi bevallásait, kereseti és különadója kivétele ügyében, amelyeket beadott, mivel a kincstár csak öt évről térít vissza adót. Ezek után az illetékes Pénzügyigazgatóságához intézett s az Adóhivatalhoz beadott kérvényben a reám vonatkozó ítélet csatolt pontos másolatát mellékelve s az erre való hivatkozással kérje (és hathatósan sürgesse) öt évről kereseti és különadójának kérvényében is összegszerűen kimutatott követelését. Nagy örömmre szolgálna az a tudat, hogy segítségül lehettem atyámfiaimnak. Nagyrév, 1937 november 1. *Pánczél Jenő*, lelkipásztor.

Másolat.

9632—1937. P. szám.

**A Magyar Szent Korona nevében
a magyar királyi közigazgatási bíróság.**

Pánczél Jenő nagyrévi lakosnak adóügyét, melyben a megnevezett fél terhére kivetett 279.40 P alkalmazottak kereseti és különadó tárgyában a szolnoki M. Kir. Pénz-

ügyigazgatóság 1937. évi április hó 14-én 28.420. sz. a. határozott és a visszatérítés iránti kérelmét elutasította, az említett határozat ellen az adózó fél panaszára 1937. évi szeptember 10. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőképpen

ítélt:

A magyar királyi Közigazgatási Bíróság a panasznak helyt ad és a panaszos által a nagyrévi református egyháztól szolgálati illetmény címén hasznélvezett ingatlanból származó jövedelem után a panaszos terhére az 1932—1936. évekre kivetett alkalmazottak kereseti és különadójának törlesztését, illetőleg visszatérítését elrendeli.

Indokolás:

Panaszos nagyrévi a református egyházközségtől szolgálati illetmény fejében hasznélvezett ingatlanból származó jövedelem után terhére az 1932—1936. évekre kivetett alkalmazottak kereseti és különadó törlesztését és visszatérítését kéri azzal az indokolással, hogy a Közigazgatási Bíróság 13.965—1926. sz. ítéletében kimondotta, hogy a lelkesek javadalmi földjük után sem kereseti, sem különadót fizetni nem kötelesek.

Panaszolt határozat a K. H. Ö. 16. § (2) bekezdéséhez fűzött utasítás (2) bekezdésére való hiva. közással azon a címen utasította el a törlesztést, illetőleg visszatérítés iránti kérelmet, hogy a szolgálati illetmény fejében hasznélvezett ingatlanból eredő jövedelem csak akkor nem számítható hozzá a kereseti adó alapjához, ha a hasznélvezett ingatlan után járó hozadéki adót a hasznélvező fizeti; a jelen esetben azonban ezt az adót nem a panaszos hasznélvező, hanem a nagyrévi egyházközség tartozik fizetni és fizeti is.

A panasz alapos. A K. H. Ö. 16. § (2) bekezdés utasítás (2) bek. 2. pontja a szolgálati illetmény fejében hasznélvezett ingatlanból származó jövedelemnek az alkalmazottak keresi adója alól való mentességét nem ahhoz a feltételhez köti, hogy az ingatlan terhelő hozadéki adót ki fizeti, hanem, hogy azt az idevonatkozó törvényes rendelkezések szerint a hasznélvező javadalmas köteles fizetni és viselni. A F. H. Ö. 8. § (1) és (2) bek. és e bíróság állandó gyakorlata szerint pedig a hasznélvezett földbirtok után járó földadót a hasznélvező köteles viselni.

Eszerint tehát panaszos hasznélvező a hasznélvezett földbirtok jövedelme után alkalmazottak kereseti adójával meg nem róható.

Az a körülmény, hogy a földadót a törvényes rendelkezéstől eltérően nem a panaszos hasznélvező, hanem a nagyrévi református egyházközség fizeti, sem szolgálhat okul arra, hogy ugyanazt az adótárgyat panaszos terhen kétszer vonják adó alá, mert a földadó fizetésének a szolgáltatadó egyházközség részéről való elvállalása csakis magánjogi megállapodásnak tekinthető, a Kincstárral szemben fennálló adófizetési kötelezettségen azonban nem változtat.

A bíróság e határozat két példányát a szolnoki m. kir. pénzügyigazgatóságnak az 1937. június 1. napján 35.502. szám alatt kelt jelentése mellékleteivel együtt foganatosítás végett azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt az adózó félnek kézbesíttesse.

Kelt Budapesten, a m. kir. Közigazgatási Bíróságnak 1937. szeptember hó 10. napján tartott ülésében. Dr. Székács Aladár tanácselnök. Dr. Kullman Lajos előadó. (P. H.)

Döbrössy Lajos mohamedán misszionáriusunk október utolsó napjaiban tért vissza munkahelyére családjával együtt. A bulgáriai mohamedánság most különösen sok nehézséget gördít a missziói munka elé, ezért nyomatékosan ajánljuk egyháztagjaink figyelmébe és imádságos szeretetébe mohamedán missziói munkánkat.

Új külmisziói munkást állít szolgálatába a budapesti egyházmegye. Az október 15-én tartott egyházmegyei közgyűlés egyhangúan elhatározta Parragh Lajos református segédlelkésznek munkába állítását. Ez a tény is világosan mutatja, hogy miképpen éled egyházunkban a külmisziói iránti felelősség. Rövidesen el kell jönni annak az időnek, amikor gyülekezeteink szívvel-lelékkel ott állanak a külmisziói munka mögött és akkor valóságban is megtapasztalhatjuk, hogy mennyi áldás származik itthon is a misszionáriusok távoli munkájából.

Ifjúsági házat épített 5000 P költséggel a rákospalotai-újvárosi egyházugyülekezet cserkész- és református KIE-munkája számára. A ház tervezését és az építkezést vezetését a presbitérium egyik mérnök tagja díjmentesen végezte.

300 kalapot indítottak el a Református Keresztény Ifjúsági Egyesületek és csoportok, hogy mindegyikbe összegyűjtsenek 1 pengőt s így segítsék elő testvéri segítségükkel a földesi református KIE-ház megépülését és felszerelését, amely KIE-ház vályogát maguk a földesi ifjúsági egyesület tagjai vetették ki.

Tízéves. Ez év novemberében a határozottan református gyülekezeti ifjúsági, a református KIE-munka tíz év alatt 400-ra szaporodott a rendes biblialis munkát végző református ifjúsági egyesületek és csoportok száma s 170 ifjúsági egyesület és csoport tömörült a Református Ifjúsági Egyesületek Szövetségébe s azon keresztül a KIE mozgalomba. A tízéves jubileum alkalmával összefogásra és csatlakozásra szólítják fel a még nem csatlakozott csoportokat.

KIE imahét. A KIE mozgalom ez évben november 14—20-ig tartja imahétét az egész világon s így hazánkban is.

Megjelent az Ifjúsági vezetői Könyv III. kötete. (Külön lenyomat az 1937—38. évi Belmissziói Útmutató Ifjúsági anyagának.) Tartalmaz egy egész évre szóló részletesen kidolgozott összejeveteli anyagot, biblia tanulmányozásokat, előadásokat, eszmecsere, ünnepély anyagot, 164 oldalon. Tanító, segédlelkész s más ifjúsági vezetőknek nagy segítséget. Ára portóval 1 P s megrendelhető Dobos Károly református ifjúsági titkárnál: Budapest, VIII., Horánszky-utca 26. Pénz előre bélyegben is küldhető.

Munkában az ifjúsági munka új sorai. Csaknem minden egyházmegye munkába állította külön „ifjúsági megbízottját”: aki különlegesen gazdája és segítője az egyházmegye területén folyó ifjúsági munkának. A felsőbaranyai és belsősomogyi, valamint a veszprémi egyházmegyében külön ifjúsági bizottságok álltak munkába és céljuk kiépíteni a református ifjúság munkát minden gyülekezetben. A dunamelléki egyházkerületben pedig a nyár folyamán munkába állt az egyházkerületi ifjúsági bizottság is.

Misszióellenes film. A szélső Keleten működő róm. kath. misszionáriusok odaadó munkájának eredménye annyira felingerelte az atheista nagy tanácsot, hogy az nagy összeg pénz ráadózott a következő című film előállítására: „A külföldi misszionáriusok mint a benszülöttek ellenségei.” A film valószínűleg 400.000 rubelbe került. A szovjetországi istentelenség szervezete 100.000 rubelt fektet be, a többit a külföldiek fizetik. A főszerepet, egy állig felfegyverkezett misszionáriust Mitsurin játssza. A benszülötteket megszemélyesítő feketéket a német Wilm Smuts dirigálja, ugyancsak ő játssza a misszionárius ellenségeinek a szerepét is, ő fogja leleplezni a misszionárius „bűnös üzenetét”. A film néma lesz, hogy mindenütt előlehesen adni. A missziói területen folyó templomégetéseket hosszú jelenetekben fogják bemutatni.

A jugoszláv konkordátum. A jugoszláv királyságban a Vatikánnal kötendő konkordátum miatt az izgalmak tovább tartanak. Ez a konkordátum valóban egy figyelemreméltó dokumentum. Maga az anglo-katolikus Church Times a július 2-i számában erre a kijelentésre kényszerül: „Ez a középkorba visz vissza bennünket!” A cikkelyek egyike kinyilatkoztatja, hogy ha a világi törvényszék katolikus papot ítél el, az ítéletet a kath. egyház kivánságára felül lehet vizsgálni. Egy másik kimondja, hogy az állam a Ne temere c. bulla által kiadott vegyesházassági törvényeket tegye hatékonyabbakká. (Hát ott is?...) Más záradékok arra vannak hivatva, hogy a katolicizmusnak még kivételesen jogokat biztosítsanak, jöllehet az Jugoszláviában kisebbségben van. A Church Times szerint a konkordátum tervezetét a jugoszláv kormány Pacelli bíboros államtitkárral titokban tárgyalta és titokban tartotta mindaddig, míg ez év tavaszán a jugoszláv parlamenttel becikkelyezés céljából nem közölték. Egész természetes, hogy heves ellenállást idézett elő! Az egész tervezet a római egyháznak a privilégiumok iránti kielégíthetetlen szomjúságát mutatja. (Mindkét cikk francia egyházi lapból. Utóbbit a lap október 28-i száma az Evangelical Christendon július—augusztusi számából veszi át, ezért beszél „tervezetről”.)

Az első cikkre nézve az a benyomásunk, hogy amikor az egyetemes kereszténység egyetemes érdekeiről van szó, a kezünk közt levő francia egyházi lap a „szentek közössége” elvét követi, — úgy itt, mint sok más alkalommal!... A jugoszláv konkordátum pedig azóta keserű valósággá vált!... „Olybá tekintenek minket, mint vágójuhokat...” Van-e az Egyetemes Konventnek külpolitikai tudósítója: avagy a szeb konkordátum hiteles szövege és a nekünk okozott hihetetlen károk listája megjelent-e már a világ-protestantizmus nagy lapjaiban?...
N. L.

HIVATALOS ÉRTESTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5382—1937. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó év július 1-én megjelent 13. számában

5122—1937. eln. sz. alatt a vitézek gyermekei nevelési és tanulmányi ellenőrzése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1937 nov. 10.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5391—1937.

KÖRLEVÉL a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Az Egyetemes Konvent elnökségének 6658—1937. sz. alatt kelt leírata alapján felhívom a nagytiszteletű esperes urakat, hogy olyan esetben, amikor valamelyik segédlelkész családi pótlék engedélyezése iránt folyamodik, méltóztatásuk felhívni az érdekelt segédlelkészt az 1917. IX. tc. 14. §-ának 7. pontja értelmében annak egyházhatalóságilag leendő igazolására, hogy évi tiszta jövedelme — a naturáliákat is beleértve — az állami jövedelem kiegészítés nélkül mennyit tesz ki.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ugyanis a segédlelkészek részére csak az esetben engedélyez családi pótlékot, ha azoknak helyi jövedelme havonként a 160 P-t meg nem haladja.

A jövőre nézve — az ügymenet lehető egyszerűsítése és gyorsítása érdekében — kérem az esperes urakat, hogy a nyilvánvalóan hiányosan felszerelt kérelmeket pótlás végett már saját hatáskörükben adják vissza s hivatalomhoz csak a megfelelő igazolással ellátott kérelmek terjesztessenek fel.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1937 november 11.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5103—1937. szám.

KÖRLEVÉL a Nagytiszteletű Esperes Urakhoz.

Az érdekelttel leendő közlés végett tudatom, hogy az I. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéről 1938 február hó 8. (nyolcadikán) délelőtt 9 órától, a II. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat kezdetéről 1938. évi február hó 15. (tizenötödikén) délelőtt 9 órától tüztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik. Az I. lelkészkepesítő zárt-helyi írásbeli vizsgálat február hó 7-én (hetedikén) délután 3 órától, a II. lelkészkepesítő zárt-helyi írásbeli vizsgálat február 14-én (tizennegyedikén) délelőtt 9 órától tartatik. Az I. vizsgálatra jelentkezni kell február 7-én délelőtt 11 órakor a lelkészkepzőintézeti igazgatónál, ennek hivatalában (Kollégium), a II. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 14-én reggel 8 órakor az egyházkerületi lelkészi főjegyzőnél a Püspöki Hivatalban. Mind az I., mind a II. vizsgára jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányaik (theológiai végbizonyítványuk, illetve I. lelkészkepesítő vizsgálati bizonyítvány, az összes szolgálati bizonyítványok, a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkészkepesítő vizsgálat letétele óta) a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz, illetve az egyházkerületi lelkészi főjegyzőhöz, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Egyben közlöm, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgai bizottság csak olyan szolgálati bizonyítványt fogad el a vizsgára bocsátásnál, amelyben nemcsak a segédlelkészi szolgálatra történt bejegyzés, hanem legalább két évi időtartamra a lelkészi szolgálatnak az igazolása bennfoglaltatik.

Közlöm továbbá, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgálaton Gyakorlati bibliamagyarázatból Lukács evangéliuma lesz

kijelölve a Szabályzatban előírt szöveggént. Pót- vagy javítóvizsgások azonban azt a bibliai könyvet magyarázhatják, amelyből első alkalommal tett II. lelkészkepesítő vizsgájukon feleltek.

Debrecen, 1937 október hó 22.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5104—1937. szám.

KÖRLEVÉL a Nagytiszteletű Esperes Urakhoz.

Az érdekelttel leendő közlés kérésével tudatom, hogy az 1938. év őszén és az 1939. év tavaszán tartandó lelkészkepesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételei a következők:

- I. lelkészkepesítő vizsgálatra:
  1. Ószövetségi írásmagyarázatból: „A zsoltárok első (1.) könyvének keletkezése”.
  2. Bibliai vallástörténetből: „Pál apostol tanítása a váltásról, a váltás terminológiájának összehasonlító elemzésével”.
  3. Keresztyén erkölcsanból: „Széchenyi erkölcsi gondolatvilága”.

E tételek közül a jelölt egyet kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1938 június 1-re, illetve az 1939 februárjában vizsgálatot tenni szándékozók 1938 november hó 1-re a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz beküldeni tartoznak. A dolgozat tisztán és olvashatóan írva, bekötve, a források megnevezésével nyújtandó be.

- II. lelkészkepesítő vizsgálatra:
  1. Értekezés a következő három tétel valamelyikéről:
    - a) Egyházjogtanból: „Egyházi törvényhozás a magyarországi református egyházban”.
    - b) Liturgiából: „A konfirmáció szertartásának kialakulása a különböző protestáns egyházakban külföldön és hazánkban”.
    - c) Belmisszióból: „Az Egyházi Törvény III. tc. és az Egyetemes Konvent 1931. évi missziói szabályrendeletének rendszeres ismertetése és méltatása”.
  2. Egyházi beszéd textusául: Márk ev. II. : 21—22. v.
  3. Gyakorlati bibliamagyarázat textusául: Királyok II. könyve IV. 38—44.
  4. A Heidelbergi Káté magyarázatára: XXXI. Úrnapja: 83—84—85. kérdés.

Az egy (1) pont alatti értekezés külön s a 2., 3. 4. pont alattiak ismét külön, tehát a négy dolgozat két kötetbe kötve, a fentebb I. alatti módokon és határidőig nyújtandó be az egyházkerületi lelkészi főjegyzői hivatalba.

A dolgozatokkal egyidejűleg küldendő be az I. vizsgát tevők részéről a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz (Dr. Kállay Kálmán) 60 P vizsgálati és pecsétidj és 2 P okmánybélyeg ára; a II. vizsgát tevők részéről az egyházkerületi lelkészi főjegyzői hivatalhoz 60 P vizsgálati és pecsétidj és 10 P-s okmánybélyeg ára, továbbá mindkét helyre 20 fillér kézbesítési díj is.

Aki írásbeli dolgozatait a megállapított időpont után elkésztetten adja be, vizsgálatra nem bocsátható.

Egyben közlöm, hogy a II. lelkészkepesítő vizsgai bizottság csak olyan szolgálati bizonyítványt fogad el a vizsgára bocsátásnál, amelyben nemcsak a segédlelkészi szolgálatra történt bejegyzés, hanem legalább 2 évi időtartamra a lelkészi szolgálatnak az igazolása bennfoglaltatik.

Debrecen, 1937 október 22.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5158—1937. szám.

KÖRLEVÉL a közép- és középfokú iskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 37.021—1937. V. 1. szám alatt kelt leírata alapján tudomás és további eljárás végett értesítem az igazgatóságokat, hogy a fizetésekiegészítő államsegélyben részesülő nemállami közép- és középfokú iskolai tanszemélyzet előlépési viszonyainak rendezése és fizetésekiegészítő államsegélyének újabb szabályozása tárgyában kiadott 96.717—1937. V. számú VKM rendelet 17. pontja értelmében csak a 6. és 9. fizetési foko-

zatokból a magasabb fizetési fokozatba való előlépés esetén kell a várakozási idő meghosszabbítása, illetőleg meg nem hosszabbítása tekintetében előterjesztést tenni.

Ennélfogva felhívom az egyházi főhatóságom alá tartozó középiskolák igazgatóságait, hogy csak a szóbanforgó fizetési fokozatokból a magasabb fizetési fokozatokba történő előlépés tekintetében tegyenek a jövőben előterjesztést. Debrecen, 1937 október 29.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5225—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a középiskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

Tudomásulvétel és mihez tartás végett értesítem az igazgató urakat, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 10.245—1937. eln. sz. alatt az 1934. XI. tc. végrehajtása tárgyában kiadott 32.300—1936. V. 1. számú rendelet kiegészítéséről a következőképpen rendelkezett:

Az 1934. XI. tc. 33. §-ának 2. bekezdése értelmében az a tanuló, aki két egymást követő osztályt már javítóvizsgálattal végzett, s a következő osztályban egy tantárgyből elért eredményét ismét elégtelennek minősítették, tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja.

A törvény 33. §-ának 3. bekezdése értelmében pedig az a tanuló, aki középiskolai tanulmányai folyamán két ízben ismételt osztályt, és a második osztályismétlést követő tanévben tanulmányi eredményét egy tantárgyből elégtelennek minősítették, középiskolai tanulmányokat többé nem folytathat.

Több ízben előfordul azonban, hogy az említett rendelkezésekkel érintett esetekben a tanuló nem óhajt többé középiskolai tanulmányokat folytatni és csupán arról az osztályról kíván bizonyítványt szerezni, amelyet legutóbb olyan eredménnyel végzett, hogy esetében a törvény említett rendelkezéseinek kellene alkalmazást nyerniök. Minthogy a szóbanlévő törvényszakasz csupán szelektív célokat szolgál, de kifejezetten nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az ilyen tanulók a kívánt bizonyítványt megszerezhessék, azért az 1934. XI. tc. végrehajtása tárgyában kiadott 32.400—1936. V. 1. számú rendelet kiegészítése-képpen elrendelte a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, hogy az 1934. XI. tc. 33. §-ának 2. illetve 3. bekezdésében foglalt rendelkezéssel érintett és jelen rendeletben említett esetekben, ha a tanuló csupán a legutóbb látogatott osztályról kíván érvényes bizonyítványt szerezni, a tankerületi kir. főigazgató, illetőleg az illetékes egyházi főhatóság engedélyt adhat arra, hogy a tanuló javítóvizsgálatot tessen, azzal a feltétellel azonban, hogy sikeres javítóvizsgálat esetén sem folytathat többé középiskolai tanulmányokat, illetőleg a VIII. osztály ilymódon való befejezése esetén érettségi vizsgálatra sem jelentkezhetik. Ezekben az esetekben a tanuló bizonyítványába és a főnévkönyvbe a következő záradékot kell bevezetni:

„A mai napon tartott javítóvizsgálaton a .....-ből ..... érdemjegyet kapott. Középiskolai tanulmányokat azonban többé nem folytathat, a VIII. osztály ily módon való befejezése esetén „Érettségi Vizsgálatra nem jelentkezhetik.”

Kelt..... igazgató.”
Debrecen, 1937 november 1.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5248—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a középiskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

Értesítem kebelbeli középiskoláink igazgatóságait arról, hogy a folyó évi decemberi pót- és javító érettségi vizsgálatok idejét a következőképpen állapítottam meg:

Írásbeli érettségi vizsgálat 1937 november 30., december 1—2.

Szóbeli érettségi vizsgálat 1937 december hó 3—4-én. Debrecen, 1937 november 2.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5411—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú iskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 37.403—1937. V. 1. szám alatt kelt leirata szerint a Népkövelő Filmipar Részvénytársaság (Budapest, VIII., Kölcsey-utca 2—4.) azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy az amerikai Fox-filmgyár által készített, elejétől végig magyar kíséző beszéddel ellátott „Borneo” című kultúrfilm megtekintését a tanuló ifjúság részére kötelezővé tegye.

Tekintettel arra, hogy a szóbanforgó film az iskolai földrajz tanításának munkájában haszonnal kapcsolható be, felhívom az egyházi főhatóságom alá tartozó közép- és középfokú, valamint szakiskolák igazgatóit, hogy a tanuló-ságos film megtekintésére a tanulók figyelmét hívják fel. Debrecen, 1937 november 12.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3679—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a lelkészi állásra pályázás esetén használandó törzskönyvi lapokról.

A nagytiszteletű esperes urakkal és a lelkészi állásra pályázásra jogosult atyafiakkal tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm a tiszántúli református egyházkerület lelkészjelölő bizottságának 1937 augusztus hó 23-án tartott gyűlésében felvett jegyzőkönyvének 2. számú határozatából a következőket:

„Egyházkerületi lelkészjelölő bizottság felkéri főtiszteletű Püspök urat: szíveskedjék körlevélben értesíteni minden esperesi hivatalt, hogy lelkészi állásra pályázás esetében a pályázó kérésére törzskönyvi lapot ne adjon ki, hanem az ilyen kéréssel hozzáfordulót utasítsa kérelmével a törzskönyvi lap hiteles kivonatának kiadására egyedül illetékes püspöki hivatalhoz. Egyben felkéri egyházkerületi lelkészjelölő bizottság főtiszteletű Püspök urat, hogy a hivatalos lapban háromszori meghirdetés útján hívja fel a pályázásra jogosult lelkész atyafiakat arra, hogy pályázati kérvényük-höz — a törvény rendelkezéseinek (E. T. II. tc. 9. és 39. §) megfelelően — a püspöki hivaltaltól csatolják, mert a jövőben úgy az egyházmegyei lelkészjelölő bizottságok, mint az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság csak az ilyen, a püspöki hivatal által a pályázat idején kiadott törzskönyvi lap hivatalos kivonatával ellátott pályázatokat fogadhatnak el a jelölésnél.”

Atyafiságos szeretettel:
Debrecen, 1937 augusztus 27.

Makláró Károly,
püspök.

Pályázati hirdetmények

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5352—1937. szám.

Pályázati hirdetés.

A Sarkad-újteleki újonnan szervezett II. lelkészi állásra, melynek javadalma a következő:

1. Kézpénz a sarkadi egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve évi 1088 pengő.
2. Fizetékiesztítő államségély korpótlék és családi pótlék az állampénztárból.

3. A sarkadi egyháztól természetbeni lakás, amely áll legalább két szobából és előszobából, a szükséges mellék-helyiségekkel, melléképületekkel és kerttel.

Kötelessége:

1. Az újteleki, cukorgyári, öszi, méhkeréki és tanyai egyházzrészek gondozása és ott istentiszteletek tartása.
2. Az újteleki községi, a cukorgyári állami elemi iskolákban vallásoktatás, konfirmándusok előkészítése ezidőszertint heti 10 órán.

3. A közös belmissziói és egyházépítő munkában való résztvevés a vezető-lelkész, illetve a presbitérium által készített missziói munkaterv szerint.

4. Vezető-lelkész akadályoztatása esetén az egyházkor-mányzási munkában annak díjtalan helyettesítése. Ha a

vezető-lelkész akadályoztatása esetén temetést is végez : a temetési stóla öt illeti.

A pályázati kérvényeket Percz István espereshez (Komádi, Bihar megye) 1937. évi december hó 1-ig kell be-terjeszteni és az állást a megválasztottnak a választás jog-erőre emelkedése után azonnal el kell foglalni. Beruházást a megválasztandó új lelkésznek nem kell fizetni.

Debrecen, 1937 november 9. napján.

Maklár Károly.
püspök.

A hajdúböszörményi református Boeskey-gimnázium fenntartótestülete pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett magyar-latin és egy mennyiségtan-természet-
tan szakos *tanári állásra*, melyet egyelőre helyettes tanárral töltünk be. Fizetés az állami helyettes tanárokéval egyenlő. Pályázhatnak református okleveles tanárok. Pályázók a Fenntartótestülethez címzett és szabályszerűen felszerelt kérvényüket folyó évi november hó 25-ig a hajdúböször-
ményi református Boeskey-gimnázium igazgatóságához küld-
jék be. Az állást folyó évi december hó 1-én kell elfoglalni.

Dr. Széll Gábor.
igazgatótanács elnöke.

Rácz Jenő.
gimn. igazgató.

A kunhegyesi református egyház presbitériuma pályá-
zatot hirdet *önálló kántori állásra*. Javadalom : 501 P 65
fillér készpénz. 12 hold szántóföld (adóját az egyház
fizeti). 2040 kgr. búza. 17 q árpa. 33 mázsa kemény
tűzifa. Természetbeni lakás. Temetési stóla az egyház-
kerületi szabályrendelet szerint.

Kötelességek : A kántori teendők ellátása. 2. Missziói
munkában való segédkezés. 3. Énekkar vezetése. 4. Az
iskola V—VI. osztályaiban énektanítás. 5. Szükség szerint
a tanítók helyettesítésében részvétel.

Az állás 1938 január 1-én foglalandó el.
Pályázati határidő 1937 november 18. Próba és válas-
zás november 21.

Az egyház a próbára költségmentét nem ad.
Presbitérium.

Az uszakai református egyház pályázatot hirdet *helyettes
tanítói állásra* az 1937—1938. iskolai év végéig terjedő időre.
Fizetés törvényszerű. Pályázati határidő november 21.
Kérvények Lelkész Hivatalhoz, Uszka, küldendők.

Biharnagybajomi református egyházközség pályázatot
hirdet VII. sz. *tanítónői állásra*. Fizetés : egyháztól lakbér,
alapfizetés 50%-a. Többi államszegély. Kötelesség : rábizott
osztályok vezetése, belmissziói munkában segédkezés. Kor-
teskedés kizáró ok. Pályázati határidő megjelenéstől számí-
tott 21 nap. Állás megerősítés után elfogalandó. Kérvények
válaszbélyeggel iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Sárándi református egyház pályázatot hirdet nyugdíja-
zás folytán megüresült *tanítónői állásra*. Helyi javadalom
30% és lakbér, a többi állami kiegészítés. Pályázati kérelmek
okmányoltan és válaszbélyeggel a sárándi református pres-
bitériumnak címezendők. Pályázati határidő hirdetmény
megjelenésétől számított huszonegy nap.

TARTALOM:

Egyházkerületi közgyűlést megnyitó imádság.
Kelemen Gyula: A lelkészek adózása.
Vass Antal: A Kollégium jubileuma.
Baráth Imre: Visszhang a „Lomtárba velük?” c. cikkre.
B. I.: Amikor néhány pillanatra püspökké lesz az ember.
Szabó Gyula: A gyülekezeti énekvezetés esztétikája.
S. Szabó József: A debreceni főiskola kezdeti szervezete
és belső élete.
Dr. Nagy Sándor: Szoboszlai Pap István püspök napló-
jegyzetei.
A tiszántúli református egyházkerület közgyűlése.
Könyvismertetés.
Hírek az egyházmegyékből. — Különlélek.
Hivatalos értesítés. Pályázati hirdetmények. Hirdetések.

Iskolai év kezdetére

előírtas intézeti **paplant,**
takarót, matracot stb.
a legolcsóbban és a legjobb
minőségben vásárolhat az

ELADÓ egy kitűnő karban levő 10 változatú HARMONIUM

Kisebb templomokban orgona helyett is
használható. Erd.klódni lehet a debreceni
honokkerti református lelkései hivatalban.

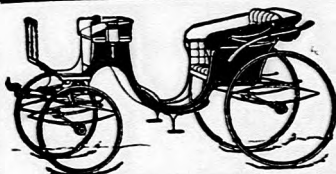
100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét

az „UNIO“ Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbíz-
ható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha
még nincs, igényelje irodánkban:

Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Kocsik
minden alakban

Riesz Henrik
kocsigyár, Debrecen.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít : új harangokat, harang vaskoronákat és vas-
állványokat, repedt harangokat újra átönti legjutá-
nyosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

**Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes
költségvetést!**

Eddig szállított harangjai miről igen szép elismerő
leveleket kaptam.

Erdélyi Szőnyegházban
Debrecen, Piac-u. 34. sz.
(Volt Hegedüs és Sándor papírüzlet helyén.)

Református lelkészek részére
palástot és süveget
 legszebb kivitelben, legolcsóbban, kedvező fizetési feltételekkel készítik megrendelésre.
 Szénási Sándor férfiszabó, Hódmezővásárhely,
 Klauzál-utca 151. szám.

**Földek, házak,
 telkek eladása,
 vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
 Debrecen, Bethlen-utca 21.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlet törlesztés!

Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János; **vasnagykereskedése**
 Telefon: 20-06. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum”-kályhák

Magyar gyártmányú zománc-edények,
 zsír-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
 HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércön-
 töde, harangfelszere-
 lési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
 Telefon: 291-3-53

*KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon dísz-
 oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
 több állami díszoklevéllel*

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

*Előnyös fizetési feltételek!
 Költségvetés és kiszállítás díjtalan!*